

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang”

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

DE AMSTERDAMSCHER MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERZEKERING

AMSTERDAM, Heerengracht 414 - SOERABAJA, Societeitstraat.

Kapitaal-Verzekering Rente-Verzekering.

„Dagblad van Zuid-Holland en 's-Gravenhage”

Kabar dari Hindia-Nederland, sasodahnja mail katarima.

Ada djoega telegram dari BATAWI DAN LAIN TAMPAT.

INHOUD: Lezing. — Oproeping. — Sumatra's Westkust. — Sprokkels. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels — Mededeelingen. — Ingezonden.

LEZING

voor de leden van „Oost en West” met recht van introductie op *Vrijdag 3 Mei a.s.*, in de Oranje-Societeit, Prins Hendrikplein, den Haag.
Spreker de Heer R. M. S. SURYA NINGRAT.
Onderwerp: I. Een en ander uit het Javaansche Volksleven, met lichtbeelden;
II. Muziek en zang, met begeleiding van een of meer instrumenten en zang.
Entrée kaarten verkrijgbaar bij den Secretaris, L. van Meerdervoort 187, van Maandag 22 April tot Dinsdag 30 April van 10—12 en van 2—4 uur, uitgenomen Zaterdagmiddag.
De entrée kaarten kunnen ook schriftelijk worden aangevraagd.
Voorloopig kan aan ieder lid slechts één introductie kaart worden verstrekt.

Oproeping.

Wie helpt een oppassend West-Indisch jongmensch tijdelijk aan een voorschot van vijfhonderd gulden, ten einde dit jaar zijne studiën aan een Zeevaartschool te kunnen beëindigen?
Bedoeld jongmensch heeft reeds zijn diploma als 2e stuurman behaald, doch zit thans zonder middelen wegens het ontbreken van alle gemeenschap met onze West-Indische Kolonie. Volgens oordeel van

den Directeur der Zeevaartschool zijn zijne studiën zeer bevredigend, en is een gunstige uitslag te verwachten. In dat opzicht kan dus de terugbetaling van het voorschot als verzekerd worden beschouwd.
Het zou dus jammer zijn, wanneer hij door de tegenwoordige ongelukkige omstandigheden gedwongen zou worden, zijne studiën te staken.
Nadere inlichtingen te bekomen aan het adres van onzen Secretaris, Heulstraat 17, Den Haag.

SUMATRA'S WESTKUST.

22 Mei 1819 — 22 Mei 1919.

Mij was door de Redactie van dit blad welwillend toegezonden een exemplaar van haar periodiek van 30 Augustus j.l., waarin een „Ingezonden stuk” voorkwam van „Een Minangkabauer” over bovenbedoeld onderwerp, naar aanleiding van mijn schrijven daarover. Gaarne zeg ik haar hiervoor vriendelijke dank, terwijl ik haar daarbij beleefd verzoek, in antwoord op dat stuk of liever op de mij daarin gestelde vragen, dit artikeltje wel in het *Koloniaal Weekblad* te willen opnemen. Ik zal trachten in dezelfde volgorde die vragen te beantwoorden:

Vraag I. „Denkt hij, dat 't in omstandigheden als nu, waarbij de heele wereld in beroering komt, een geschikte tijd is, om den dag der..... (onderdrukking? bevrijding? S. M. L.) te herdenken?”

Antwoord: Waar in dezen grooten volkeren-oorlog verschillende natiën, op verschillende plaatsen over den gelteelen aardbol, niet alleen het nationaliteits-, maar ook het afhankelijkheidsgevoel jegens het bestuur, waaronder ze staan, duidelijk aan het daglicht stellen, daar meen ik een reden te meer te zien, ook voor een Indisch volk, waar noodig, dit te doen blijken. Men zou in het onderhavige geval dus geen beteren tijd kunnen kiezen voor de herdenking van

het feit, dat het land der Menangkabauer reeds 100 jaren deel uitmaakt van het Nederlandsche Rijk (1). Intusschen kan in 1919 de oorlog afgelopen zijn.

Ik ben zoo vrij geweest achter de stippeltjes, welke in deze vraag voorkomen, de woorden „onderdrukking” en „bevrijding” met vraagtekens in te lusschen. Ik moest n.l. gissen, wat mijn landgenoot bedoelde, aangezien hij zelf niet den moed had om het ontbrekende woord neer te schrijven. Zoo iets treft men veel aan in de Maleische bladen van Ned.-Indië. Vooral het gebruik van een pseudoniem komt ook zeer veelvuldig voor.

Van een „onderdrukking” kan men ten opzichte van het Menangkabause volk m.i. bezwaarlijk spreken. Immers de Menangkabauers riepen destijds, uit eigen wil, de hulp der Hollandsche Compagnie in, toen zij, in onderlingen oorlog, tegen de macht der Paderi's niet opgewassen waren. De vestiging der Hollanders was dus slechts voor een deel tegen den zin van een kleine groep menschen (Paderi's), doch hierdoor is toch ook het grootste deel van ons volk van het Paderische juk bevrijd geworden en zoo doende hebben wij het ook aan de Hollanders te danken, dat in vele streken de

(1) De zender voegde bij de laatste zinsnede: „de heer Latif bedoelt natuurlijk (sic) van den Nederlandschen staat”, als wilde hij daarmee te kennen geven, dat Sumatra's Westkust, of in het algemeen dus Ned.-Indië, staatsrechtelijk gesproken, geen deel is van het Nederlandsche Rijk. Vermoedelijk zal hij nog niet gehoord hebben van het bekende proefschrift van wijlen Mr. van Deventer, dat tot opschrift had: „Zijn naar de Grondwet onze koloniën deelen des Rijks?” welke vraag door Mr. van Deventer beantwoord werd. Het is o.a. te vinden in de bibliotheek van het Koninklijk Instituut te Den Haag en in: „Leven en Arbeid van Mr. C. Th. van Deventer”, door Dr. H. T. Colenbrander en J. E. Stokvis, uitgave P. N. van Kampen en Zoon te Amsterdam.

PERRY & CO.

Dekstoelen
Koffers en Tasschen
Vouwstoeltjes, enz.

HOOGSTRAAT
20.

AU BON MARCHÉ

A. DE VRIES & ZONEN · Opgericht 1879.

DEN HAAG · AMSTERDAM · ROTTERDAM · UTRECHT · BAARN

Indische Uitrustingen voor Dames en Heeren.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

Menangkabausche *adat*, waaraan ons volk zoo gehecht is, bewaard en gehandhaafd is gebleven. Nooit zou West-Sumatra 't zelf zoo ver hebben kunnen brengen als thans, indien er de Paderi's de baas waren gebleven. Het zijn altijd afstammelingen of volgelingen van deze sekte geweest, die in lateren tijd nog wel eens een kleinen opstand, meestal uit fanatisme natuurlijk, plaatselijk ondernamen.

En bevrijding? Zeker, Sumatra's Westkust is een der weinige landen in Ned.-Indië, dat niet met kruut, d.i. te zeggen tegen den zin van het volk, onder Nederland is gekomen. Het zou dwaasheid zijn om van de Menangkabauers als van een „onderdrukt volk” te spreken.

Vraag 2: „Denkt hij, dat de toestand, waarin thans Sumatra's Westkust verkeert, gunstig genoeg is, om zoo'n plan ten uitvoer te brengen? Men bedenke den belastingdruk, heerendienst, enz. aldaar.”

Antwoord: Een wedervraag: Is de politieke toestand van de Westkust op dit oogenblik dan onrustbarend? Mijn waarde landgenoot had zijn vraag zeker niet gesteld, indien hij mijn artikel met eenige aandacht had gelezen en zelf meeleefde met de dagelijksche gebeurtenissen van deze streek. Dat een volk tegen de belasting is, spreekt bijna van zelf en men ziet dit verschijnsel ook in de beschaafde staten van Europa. In Holland b.v. betaalt men zeker niet graag belasting, doch men doet het, omdat men het nut er van inziet.

Wat den heerendienst aangaat, mijn landgenoot schijnt weer niet op de hoogte te zijn van het streven der regering in de laatste jaren, n.l. om de onbetaalde diensten af te schaffen door opkoop of door die te vervangen met betaalde diensten (Tapanoeli, tot voor kort ook nog de Preanger Regentschappen, zoodat Java nu geheel vrij is van den heerendienst). Op de Westkust heeft dit in sommige streken ook reeds plaats. Dat het alles niet ineens gebeurt, spreekt ook van zelf, waar de toestanden in Ned.-Indië plaatselijk zoo verschillend zijn. Men moet b.v. in het gewest Palembang zitten om dit goed te begrijpen. En dat de heerendienst op Sumatra's Westkust vroeger wel zeer drukkend was, is aannemelijk, doch dit was niet de schuld van de regering, maar een fout van de ambtenaren.

Vraag 3: „Weet hij ook, of de bevolking van dit gewest de gebeurtenissen van 1908 reeds vergeten heeft?”

Antwoord: De opstand van 1908, waarbij slachtoffers vielen te betreuren, beperkte zich tot een zeer klein gedeelte van het gewest en was veroorzaakt door ophitsing van enkele fanatici. Men kan moeilijk spreken van een algemeenen opstand op de Westkust.

Vraag 4: „Is hij van meening, dat de proclamatie, die te Padang den 25sten October 1833 door de commissarissen van Sevenhoven en Riesz gepubliceerd werd, heelemaal uit de gedachte is van de ouden van dagen onder de Minangkabauers? Men weet immers, dat zij deze proclamatie de bekende *Pelakat Pandjang* noemen.”

Antwoord: Indien de ouden van dagen in den loop der tijden niet veel goeds door het Gouvernement voor land en volk (scholen, wegen, algemeen bestuur, handel, landbouw, etc. men herleze m'n artikel daarover) hadden zien verrichten, dan zou in 1903 of na dien tijd een grooten opstand zijn uitgebroken. En dat de *Pelakat Pandjang* op den duur niet gehandhaafd kon blijven, is van zelf sprekend, daar een goed bestuur ten slotte ook goede eischen heeft. En dat de jongeren van dagen andere inzichten hebben dan de ouderen, bewijst, dat ook de tijden veranderen.

Ik hoop zeer, dat mijn waarde landgenoot zich met deze antwoorden zal tevreden stellen. Overigens zou hij goed doen zich geregeld op de hoogte te stellen van de Ned.-Indische politiek en die zoo nuchter mogelijk te beoordeelen. De artikelen in „*Onze Koloniale Politiek*” o.a. van de heeren Vermeer en Hilgers, bestemd voor den *Anak Melajoe*, zou ik elken landgenoot met onstuimig, jong bloed warm ter lezing aanbevelen.

Ten slotte hier een woord van dank aan enkele zeer geachte vrienden in Holand, die aan mijn artikel adhaesie hebben betuigd.

S. M. LATIF.

Mocara Enim, December 1917.

Sprokkels.

I.

In een der vorige nummers van dit blad werd in de rubriek „Stemmen uit de Eur. pers” geschreven over coëducatie, een zaak, die in de Inl. wereld nog slechts een matig getal aanhangers vindt. Gelukkig, dat ook zonder coëducatie de ontwikkeling der Jav. vrouw met rassche schreden voortgaat, dank zij niet het minst de in verschillende vorm verzezen *Kartini-scholen*. En de tijd nadert snel, waarop zoodat de jonge man als het jonge meisje een woordje zullen wenschen mee te praten, wanneer het onderwerp huwelijk in den familiekring ter sprake komt.

De ontwikkelde jonge mannen voelen zeer goed, dat een vergelijking van de wijze, waarop een huwe-

lijk in het Westen en in het Oosten tot stand komt, ten nadeele van het Oosten uitvalt.

En toch, hoewel ze vurig wenschen, dat er een verandering zal komen in den omgang van jonge mannen en dito meisjes, achten ze een vrijen omgang, als in Europa bestaat, nog niet mogelijk in het Oosten. „We zijn te hartstochtelijk”, voegden ze ons toe, toen we dit onderwerp met hen bespraken.

Zal er echter een gezond gezinsleven ontstaan op Java, zoo is het in de eerste plaats noodig, dat man en vrouw als gelijkstaande, gelijkberechtigde wezens, uit eigen, vrije keuze het huwelijksleven ingaan.

II.

Met groote ingenomenheid lezen we in de Memorie van Toelichting op de Indische begroting voor dit jaar, dat het ter verbetering van de opleiding voor de hoogere betrekkingen bij het Inl. bestuur, voor de candidaat-Inl. bestuursambtenaren wenschelijk wordt geacht hen toe te voegen aan een door het betrokken Hoofd van gewestelijk bestuur aan te wijzen Europeesch of Inlandsch ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur, ten einde door dien ambtenaar praktisch te worden voorbereid voor den Inlandschen bestuursdienst *zooval wat betreft kantoor- als terreinwerkzaamheden*.

Op dat laatste komt het juist aan. De opleiding van den C. I. B. A. liet tot nu toe veel, ja bijna alles te wenschen over. Enkele hoofden van gewestelijk en plaatselijk bestuur lieten zich aan de practische vorming der a. s. Inl. bestuursambtenaren wat gelegen liggen, doch in de meeste gevallen was de eerste voet in den stijf beugel het matje van den schrijver of hulschrijver.

Geen wonder dan ook dat bij veel oud-leerlingen van de opleidingsscholen een domper gezet wordt op hun geestdriftigen ijver, terwijl hun vaardigheid om zich van de Nederl. taal te bedienen snel vermindert, verstoken als ze vaak zijn van de gelegenheid om in die taal gedachtenwisseling te hebben met Europeanen.

Immers, het moge vreemd klinken, maar het komt nog voor, dat een hoofd van plaatselijk bestuur alleen Hollandsch wenscht te spreken met den regent, doch niet met lagere ambtenaren.

III.

Nu we het toch over de C. I. B. A. hebben, zij hier tevens vermeld, dat verschillende van die a.s. ambtenaren hun salaris van f 50.— smnds te weinig vinden. Ze beweren, dat ze er niet mee toe kunnen en weten dit met cijfers aan te toonen. Nu weten we wel, dat het met cijfers evengoed als met woorden goed strijden is; maar toch voelen we wat voor de argumenten der klagers, al is het ons van een enkelen C. I. B. A. bekend, dat hij op een standplaats in het binnenland nog iets wist weg te leggen van zijn f 50.— smnds.

Toen eenige jaren geleden de heer de Graeff met gevolg in Midden-Java zitting zou houden en verschillende regenten opgeroepen waren om bij de conferentie tegenwoordig te zijn, kwam één hunner den avond te voren ons vragen, wat naar onze meening de bezoldiging moest wezen van den C. I. B. A.

We gaven hem in overweging f 100.— voor te stellen. De regent dorst dat niet te doen, daar het voorstel van den heer de Graeff c.s. was f 50.— doch zou f 75.— opgeven. Het heeft niet mogen baten.

En toch is f 100.— niet te veel, indien men de ontwikkeling van den C. I. B. A. in aanmerking neemt, den duur van zijn studie en.... indien men voorkomen wil, dat hij na de Opl.-school verlaten te hebben, weer in de gewone dessa-leefwijze terugvalt. Daarenboven houde men in het oog, dat het leven duurder wordt, ook in Indië, en dat ook voor den Inlander geldt: vermeerdering van kennis is vermeerdering van weelde.

Ten slotte zij men er op bedacht de beste krachten voor den bestuursdienst te lokken, wat de Reg. zeker doen kan door o.a. niet te schriel te zijn, waar het op betalen aankomt. Zij vervalle niet in de fout van „giving too little and asking too much”.

H. VAN VORDEN.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Openlucht Musea.

Aan een schrijven uit *Solo* in *De Loc.* over dit onderwerp ontleenen we het volgende. De landvoogd meent, dat de tijd gekomen is om in Indië openlucht musea op te richten, zooals die in Noorsche landen reeds bestaan en er een in wording is op den Waterberg bij Arnhem.

De heer Van Vuren, chef van het Encyclopaedisch Bureau, aan hetwelk de landvoogd de voorbereiding had opgedragen, heeft den uitslag van zijn studie over het onderwerp in een opstel neergelegd.

O. a. leest men daarin, „dat het toch voor allen die de Oostersche volksziel kennen, niet onbekend is, dat daarin groot piëteitsgevoel leeft voor alles wat de voorouders aangaat of daarmede verband houdt. Wel schijnt in de laatste jaren groote neiging tot Westersche cultuur geboren te worden, maar de gevaren daaraan verbonden zijn bekend. Hoezeer toch in algemeenen zin Westersche opvattingen en cultuur wenschelijk zijn, deze behoort gebouwd te zijn

Mej. J. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG-VAN REEDE.

SPRAAKLEERAREN TE

AMSTERDAM, 582 Keizersgracht, Tel. N 2916

behandelen alle spraakstoornissen in den ruimsten zin des woords en geven, zoo noodig, aan patiënten gelegenheid tot inwoning gedurende de kuur.

Voor predikanten, juristen, militairen en voor hen die voor hun beroep veel moeten spreken worden met September Cursussen geopend, met twee lessen per week.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG
Kneuterdijk

AMSTERDAM
Weteringschans

GRONINGEN
Spilsluizen

Middelbare School v. Handel en Administratie
LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

A.F.D. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
A.F.D. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.
De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist hoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.
De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur F. TIJMSMA.

DENS' Schoenenmagazijn

SPUI No. 6, bij de Lange Poten. DEN HAAG.

Filiaal: Tilburg en 's-Hertogenbosch.

Ontvangen Voorjaars Nouveauté's
Uitgebreide Collectie WIT LINNEN.

Mevrouw!

Indien U niet tevreden is over Uw leverancier, bel dan even op

No. 2508 Haag.

Het bestaan onzer firma sedert 1862 waarborgt U een solide bediening.

L. A. Biesmans, fa P. Kok.

Speklagerij. Groenmarkt 38.

Instituut ROELIJN

Theresiastraat 77 's-Gravenhage

INTERN EN EXTERN.

Eigenares en Directrice: Mejuffr. J. ROELIJN.

Machineschrijven

Stenografie

Talen

Boekhouden

PROSPECTUS OP AANVRAGE.

. GRATIS VERKRIJGBAAR

Firma EIJKENSLUIJTERS & TROMP

„LLOYD-GEBOUW”, PIET HEINPLEIN.

Interc. Telefoon HAAG 1587 en 1588.

AGENTEN Stoomvaart-Maatschappij: Rotterdamsche Lloyd. PASSAGE EN EXPEDITIE naar alle wereldeelen. ZEE- EN MOLESTVERZEKERING. ALGEMEEN ASSURANTIEKANTOOR. HOOFDAGENTSCHAP Haarlemsche Brandverzekering-Mij. AGENTSCHAPPEN: Hollandsch-Geldersche Hypotheekbank, Gorinchem; Maas- en Merwebank, Rotterdam. AGENTEN der firma VAN STRAALLEN, MONSIEUR & ERKELENS Wijnhandelaren, Rotterdam, Den Haag, Den Helder.

op datgene wat leeft in de eigen ziel, anders zal de uitslag zijn een krachteloos, buiten zijn volk geplaatst namaak-mensch. Dat kan worden voorkomen door de herinnering aan de oorspronkelijkheid, die gelegen was en is in de Javaansche kunst en wijsbegeerte, levendig te houden."

Het openlucht-museum schijnt de meest tot het volk sprekende weg te zijn. En het aanvankelijk voornemen is dan ook om behalve te Weltevreden en Bandoeng in elk eigen gebied een dergelijk museum te stichten.

Door de aanschouwing van de oorspronkelijke kunst en levenswijze van hun volk zullen kinderen „beter den band houden met datgene wat ook voor hen dierbaar en heilig is, en daardoor zal hun geest opgewekt worden om voort te bouwen op die gezonde basis."

De heer Van Vuren deed daarom een beroep op de vereniging *Boedi Oetomo* en zou een groote en krachtige organisatie wenschen, welke gesteund door de departementen van O. en E., B. B. en B. O. W. benevens door de groote stoomvaartmaatschappijen en handelslichamen, in staat zou zijn het denkbeeld van den landvoogd te verwezenlijken. Deskundige leiding zal er voor moeten waken, dat het museum niet ontardt in een nuttelooze rariteitenverzameling.

Wat doet Indië?

Deze vraag stelt de *Deli Crt.* met betrekking tot de na den oorlog te verwachten „moordende concurrentie op economisch gebied."

Willen we niet ondergaan, zoo zal er aangepakt moeten worden om handel en industrie de beste waarborgen te verschaffen om de concurrentie het hoofd te bieden, om de eigen plaats op de wereldmarkt te behouden en uit te breiden.

Wel is de uitbreiding van den consulaire dienst in het Oosten een stap in de goede richting, doch het blad acht een breede commissie van ervaren handelslieden en ondernemers noodig, om het geheele vraagstuk goed onder de oogen te zien en de middelen te beramen om aan de behoeften tegemoet te komen.

„Wij voor ons gelooven, dat daarvoor een commissie uit de leiders van banken en grootbedrijven, voornamelijk particulieren dus, met een vertegenwoordiger van de gouvernementbedrijven de aangevozen menschen zijn.

In andere landen, om niet alleen van Duitschland te spreken, wordt overal gewerkt. „Onder leiding van de groote banken en handelshuizen worden voortdurend maatregelen genomen om na den oorlog onmiddellijk alle handelsenergie en productievermogen op bepaalde plaatsen te concentreren en in bepaalde banen te leiden.

Uit het verslag van de Ned. Handel-Mij over 1916 blijkt, dat het bestuur zich voorstelt in de komende jaren in doeltreffende mate haar kapitalen te doen strekken tot verzekering van ruime aanvoeren naar Nederland en Ned.-Indië.

Tevens echter leert ons dat verslag, dat de Mij. haar blikken gericht heeft naar Rusland en Zuid- en Noord-Amerika, terwijl ook van andere zijde een en ander gedaan is.

Zoo zal er ook in Indië gewerkt moeten worden. Zoo zal men na den oorlog voor alle Indische rubber een verkoopsysteem moeten vinden, waardoor ze een factor wordt, waarmee op de wereldmarkt rekening gehouden zal moeten worden. Bij de hernieuwing van het contract met de Handel Mij. zal de Staten Generaal de vraag onder de oogen hebben te zien, of thans bij den verkoop van tin de beste methode gevolgd wordt. En indien dat niet het geval is, moet er met het systeem gebroken worden. Zoo zijn er kwesties voor alle producten en alle industriële vragen.

In de *Straits* is men reeds druk bezig met de mobilisatie.

„Een centraal bureau zal alle handels- en industriemogelijkheden onderzoeken en men zal trachten tegemoet te komen aan wat men den „handelsboom" na den oorlog noemt. De mineralen van *Malakka* zullen geëxploiteerd worden, de bodem vruchtbaar voor rubber, klappers en rijst, zal overal opengelegd worden en een poging gedaan worden om aan alle eischen van den import tegemoet te komen langs zilver Britsche kanalen."

Een dergelijke beweging moet Indië hebben.

De groote bankinstellingen en bedrijven zullen hebben te overleggen, wat er gedaan moet worden, onder leiding van de regering, die, na gepleegd overleg, met groote kapitalen, die uit leening gevonden kunnen worden, deelnemen kan aan die verhoogde handelsbeweging en het intensiever economisch verkeer."

Maar dan is er geen tijd te verliezen. Indië dient klaar te zijn, als het einde van den oorlog er is.

Een gift en . . . minachting.

Onder dezen titel bespreekt *De Indiër* een van zijn correspondent uit Nederland ontvangen „streng vertrouwelijke" circulaire aangaande het Koninklijk Instituut voor hooger technisch onderwijs in N.-Indië, met welke circulaire de redactie van bovengenoemd blad maar matig ingenomen blijkt.

De circulaire vermeldt, dat het bij verschillende gelegenheden, „dat leden van het comité „Indië Weerbaar" zich in het openbaar hebben geuit, geble-

ken (is), dat niet bij allen in de eerste plaats de kwestie van de militaire weerbaarheid hunne gedachten vervult, doch dat wel degelijk de intellectuele weerbaarheid bij hen een voorname rol speelt."

Daarom is de gedachte opgekomen om in Indië een inrichting van Middelbaar Technisch Onderwijs te stichten. „Het ligt uit den aard der zaak geenszins in de bedoeling" — aldus de circulaire verder — „deze inrichting van onderwijs op één lijn te stellen met de Technische Hoogeschool te Delft, omdat daarvoor de Indische jeugd nog niet rijp is, wegens het nog niet aanwezig zijn van onderwijsinrichtingen, die als onderbouw daarvoor zouden kunnen dienen."

De bedoeling is het onderwijs in praktische richting te leiden, en er ook praktische chemici te vormen, „waarvoor de Indische jongelui reeds bewezen hebben bijzondere geschiktheid te bezitten."

Bij verschillende diensten en op ondernemingen, zullen dan de ondergeschikte ingenieursbetrekkingen gevoegelijk door Indische jongelui kunnen worden vervuld.

Dit zal ook noodig zijn, daar spoedig zal blijken, dat ons klein land niet in alle opzichten aan de vraag naar technici zal kunnen voldoen bij een meer intensieve exploitatie van de koloniën.

Het plan bestaat om aan de school, die toegankelijk zal zijn voor alle rassen, een internaat te verbinden.

Daar de verwachting wordt uitgesproken, dat na eenige jaren aan de onderwijsinrichting een vijf à zeshonderd jongelui zullen studeeren, wil de commissie een bedrag van f 3.000.000 bij elkaar brengen, waarvan reeds f 1.500.000 voor het doel ter beschikking gesteld is.

De redactie van *De Indiër* voegt hieraan eenige opmerkingen toe, die niet van waardeering getuigen: ja, ze ziet zelfs minachting in de wijze, waarop het geschenk aangekondigd werd, als ze meldt: „Aangekondigd als een hogere technische school — let op den naam van het instituut — wordt „streng vertrouwelijk" aan de geldmannen gezegd, dat het de bedoeling is een „inrichting van middelbaar technisch onderwijs te stichten."

„Het zal een school worden, niet op één lijn te stellen met die van Delft, het zal slechts een school worden voor *Indische ingenieurs*."

Een Indisch ingenieur is heel iets anders dan een echt ingenieur; de eerste is alleen goed voor de „ondergeschikte ingenieursbetrekkingen."

En waarom wordt er geen school gemaakt als die te Delft? Volgens het comité wegens het ontbreken van onderwijsinrichtingen, die als onderbouw daarvoor zouden kunnen dienen. En de vier bestaande H. B. scholen dan?

Worden die weggecijferd om Delft te redden?

Als men zoo spoedig mogelijk een volledige ingenieursopleiding dacht te geven, dan had men dat kunnen aanvaarden. Maar een technische hogeschool wordt slechts vaag in uitzicht gesteld.

En niet zonder pathos eindigt *De Indiër*: „Aan onze regering deze misleidende daad te rectificeren, de school slechts te steunen als ze worden zal een begin van een technische school als die te Delft, die ingenieurs levert, volledig bevoegde, voor wie ook de hoogere betrekkingen weggelegd zijn.

Of moet de Indische jongen eeuwig verhinderd worden in en door zijn land het hogere te bereiken?"

Suriname.

Het wordt hoe langer hoe fraaier. Een „getrouw lezer" van het „*Koloniaal Weekblad*" is zoo vriendelijk geweest ons „*De Financier*, wekelijksche *Beurscourant* van 3 April jl. toe te zenden. De schrijvers, die wij in onze vorige nummers de revue lieten passeeren, wilden voor het milliard dat ze van Uncle Sam verwachten al onze West-Indische koloniën afstaan. De schrijver in „*De Financier*" — die blijkbaar behoort tot het type „giving too little and asking too much" — heeft een beter zaakje op het oog. De crisisuitgaven, de „donkere vooruitzichten" waarop Treub nog eens met ernst gewezen heeft, brengen hem er toe een lans te breken voor den verkoop van West-Indische Koloniën, maar niet alle..... Wat Curaçao betreft, voor dit kleine eiland zullen allicht nog de meeste liefhebbers zijn, maar het komt ons met het oog op zijn vergrootte haven, van betekenis voor de scheepvaart van de Westkust van Afrika en van de Oostkust van Z.-Amerika, op de Westkust van laatstgenoemd continent en mede in verband met de zich op dat eiland bevindende petroleum-raffinerijen, niet gewenscht voor die kolonie te vervreemden, te minder wijl het tekort op haar budgetten slechts enkele tonnen belooft. Doch Suriname, het Nederlandsch Guinea (sic!), liggende op de noord-

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

E. CASSUTTO & Dr. A. KERVEL

TANDARTSEN.

FREDERIK HENDRIKLAAN 45.

Telefoon: SCHEVENINGEN 122.

Spreekuur van 1 tot 3 (behalve Zondags).

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS"

OPGERICHT 1906.

Gevestigd Galileistraat 2a. - Den-Haag.

Opleiding L. O. en M. O. Teekenen.
Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid.
Spreekuur: Dinsdag 7-9 n.m. en Vrijdag 2-3 n.m.

Directie: W. H. BIK.
J. VAANDRAGER.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte
Goederen. :: Stalen op aanvraag.

HOOFDEPÔT VOOR NEDERLAND
A. LE BELLE AMSTERDAM
VROLIKSTRAAT 126
TEL. Z. 4265-6990

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT

ARTIKELN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuis bezorgd.

Vraagt Prijscurant. Neemt Proef.
TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

The Ph. van Ommeren Corporation of New York,

New York, San Francisco (Cal.),
42 Broadway. Corner Front and Pine Streets.

belast zich met expeditie en verschepping van
goederen van

Amerika naar Holland,
Ned. Oost- en West-Indië.

enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten
van anderen aard.

Nadere inlichtingen worden gaarne ver-
strekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

VAN RIJN & SCHILPEROORD

Meubelfabrikanten.

Anna van Buerenstraat 157 - Telefoon H. 679
'S-GRAVENHAGE.

Desgewenscht worden alle soorten
Meubelen naar teekening vervaardigd

kust van Zuid-Amerika en begrensd ten noorden door den Atlantischen Oceaan, ten Oosten door Fransch Guinea (sic!) en ten westen door Engelsch Guinea (sic!), heeft naar wij meenen voor ons land niet die beteekenis, welke tot eisch stelt om elk voorstel tot vervreemding met trotsch gebaar af te wijzen.".....

De „practische financier", die in de aardrijkskunde niet heel sterk is, en — blijkens de rest van het artikel — evenmin in de geschiedenis, wil gaarne „dit voor Europeanen bijna onbewoonbaar gewest" aan de Vereenigde Staten overdoen, liefst voor een zeer groote som. Voor „practische financiers" ziet hij blijkbaar de staatslieden van de Uie niet aan.

Wij zullen het fraaie betoog niet op den voet volgen. Zie hier de conclusie van den schrijver:

„Als de verkoop van Suriname het „moederland" in staat kon stellen een belangrijk deel der crisis-schuld af te lossen, zouden wij een zoodanige transactie als patriot niet betreuren en als practisch financier haar van harte toejuichen".....

Ja, wel een patriot en vooral een practisch financier!

* * *

In de vergadering van de Eerste Kamer van 15 April liet de heer Van Kol zich als volgt uit over de kennis onzer landgenooten van onze West-Indische koloniën:

„.....Ik heb in het Voorloopig Verslag voornamelijk willen wijzen op de noodzakelijkheid, om meer kennis van onze West-Indische koloniën te bevorderen. Aan de overzijde van het Binnenhof is zoo juist de begroting van Curaçao aangenomen, maar wanneer daar eens iemand als schoolmeester was opgetreden en de vraag had gesteld: noem de in de Caribische Zee gelegen en aan Nederland behoorende eilanden met de hoofdplaatsen, dan zouden van de 100 leden waarschijnlijk zeer weinigen daarop een antwoord hebben gegeven. De onkunde omtrent onze West-Indische koloniën is ons geheele land is fenomenaal. Zelfs heeft eens een Minister, gelukkig al vele jaren geleden, van die onkunde blijk gegeven, door te spreken van Curaçao als de hoofdstad van Suriname"..... (Handelingen, vel 98, blz. 368).

* * *

Jhr. L. C. van Panhuys heeft in ons vorig nummer het verband aangewezen tusschen de koeliewerping in Britsch-Indië en den afstand van onze bezittingen ter kuste van Guinee.

Nu men zich zoo druk maakt over den verkoop van een ander deel van ons koloniaal rijk, zullen onze lezers er wellicht prijs op stellen te vernemen, hoe een vreemdeling den afstand van onze bezitting in Afrika beschrijft.

In zijn boek „La Politique indigène de l'Angleterre en Afrique Occidentale", Paris, Toulouse 1912, blz. 89 en 90, schrijft Emile Baillaud:

„.....La déclaration de 1865 fut surtout la manifestation de cette tendance de non-intervention directe auprès des indigènes qui devait être la caractéristique de la politique anglaise en Afrique occidentale jusque dans ces dernières années. Elle ne devait cependant pas retarder considérablement la marche des évènements à la Gold Coast. Quelques mesures que l'on dut prendre ultérieurement, il parut nécessaire de se débarrasser des Hollandais, dont les établissemens étaient inextricablement enchevêtrés avec ceux des Anglais et qui étaient restés leurs seuls concurrents. Le chef-lieu du gouvernement anglais était à Cape Coast Castle, celui des Hollandais à Elmina, toute à côté. La Hollande, d'autre part, ne tenait que médiocrement à conserver ses établissemens, qui étaient devenus de peu d'importance pour elle et qui lui coutaient annuellement 250.000 fr. Une convention fut signée en mars 1865, d'après laquelle tout les forts hollandais situés à l'est de la Sweet River étaient cédés à l'Angleterre, tandis que les forts anglais à l'ouest de cette rivière étaient cédés aux Hollandais.

Ceux-ci éprouvèrent cependant des difficultés de plus en plus grandes à les administrer. En 1870, les Fantis habitant les territoires réservés à l'influence anglaise envahirent le pays d'Elmina et détruisirent soixante villages.

Le 25 février 1871, une nouvelle convention fut signée dans laquelle les Hollandais cédaient définitivement tous leurs établissemens aux Anglais contre le paiement d'une somme de 3.790 livres 1 shilling et 9 pence ½ et le 4 Avril 1872 M. Pope Hennessy arriva pour prendre possession des forts hollandais comme administrateur en chef."

Wat zegt de „practische financier" van dit onnoozel sommetje? Men was toen niet gewend aan zulke reuzencijfers als nu.

* * *

Aan de op 12 en 15 dezer bij het departement van koloniën ontvangen en op 16 Januari en 28 Februari gedagteekende mailverslagen van den gouverneur van Suriname wordt het volgende ontleend:

De gezondheidstoestand was over het algemeen bevredigend. Het weder was voor de cultures niet ongunstig.

Van einde November 1917 tot 18 Februari 1918 werd naar New-York uitgevoerd: balata 8930 kg., cacao 429.151 kg., suiker 2.252.600 kg., goud 144.434

gram. Verder werden derwaarts verscheept 13.300 kg. kwassiehout en 332.500 kg. mangrovebast, benevens 71.320 liter melasse naar Barbados. Voorts werd nog uit de kolonie naar Britsch-Guyana uitgevoerd 103.347 kg. balata, 86.178 kg. cacao, 38 gram goud 1472 liter rum en 86.670 liter melasse.

Wegens weigering van winkeliers om rijst te verkoopen tegen de vastgestelde maximumprijzen, is gebruik gemaakt van de gegeven bevoegdheid in art. 2, alinea 2, van het Koninklijk besluit van 26 Aug. 1914 (G. B. No. 53): de gouverneur heeft machtigingen verleend om de aanwezig zijnde en aan te voeren hoeveelheden rijst en padi in bezit te nemen. De rijstverstrekking aan den kleinhandel heeft nu van wege de voedingsmiddelen-commissie plaats.

De aanplant van rijst, mais en boonen wordt inmiddels in de kolonie met kracht bevorderd, om zoo min mogelijk van het buitenland afhankelijk te zijn.

De opbrengst van de koloniale middelen over het jaar 1917 was bevredigend.

De navolgende middelen toonden in vergelijking met 1916 voor 1917 een vooruitgang van meer dan f 5000:

Middelen.	1916	1917
Inkomstenbelasting	f 154.000	f 231.000
Huurwaardebelasting	„ 86.000	„ 106.000
Accijns op binn. gedistl.	„ 149.000	„ 206.000
Geneeskundige belasting	„ 49.000	„ 70.000
Vervoer- en vrachtgeld van de koloniale vaartuigen	„ 239.000	„ 309.000

De opbrengst van de invoerrechten bleef in 1917 belangrijk achter bij die van 1916, welke reeds niet gunstig was. Het nadeelig verschil voor 1917 is in ronde cijfers f 250000. Dit verschil is in hoofdzaak een gevolg van de verminderde scheepvaart op de kolonie en de beperking van den aanvoer uit het buitenland als gevolg daarvan.

Wegens gebrek aan zekere grondstoffen hebben van de drie te Paramaribo aanwezige lucifersfabriekjes de twee belangrijkste het werk gestaakt.

Op het 20 akkers groote proefveld, dat een paar jaren geleden op Lelydorp vanwege het landbouwdepartement met sisal werd beplant, is een aanvang gemaakt met de vezelverwerking. De uitkomsten zijn voorloopig gunstig.

Curaçao.

De Curaçaosche Crt. van 18 Januari j.l. meldt, dat den 12den dier maand op 48 jarigen leeftijd overleden is de heer L. van der Veen Zeppenfeldt, administrateur van financiën en lid van den Raad van Bestuur.

De heer Zeppenfeldt werd ten kantore van den Gouverneur, waar hij zich wegens ambtsbezigheden bevond, door een beroerte getroffen en moest naar zijn woning worden overgebracht. Zijn toestand verergerde in die mate, dat het alras bleek, dat er geen hoop tot herstel was.

Verscheidende gouvernementbetrekkingen werden door den heer Zeppenfeldt met eere bekleed. Van 1904 tot 1912 was hij advocaat-generaal bij het Hof van Justitie, waarna zijn benoeming tot administrateur van financiën volgde. Een volijverige ambtenaar is met hem heengegaan.

* * *

Naar hetzelfde blad verneemt zijn de lessen op den tweejarigen leergang voor handels-onderwijs op Curaçao 7 Jan. j.l. geopend. Het aantal deelnemers is veel grooter dan verwacht werd. Dit bedraagt 60, verdeeld over twee leerjaren, het eerste gesplitst in twee afdelingen.

Om ook hen, die niet in het bezit zijn van een diploma van een der M.U.L.O.-scholen op het eiland of het onderwijs op zoo'n school bijna geheel tot het einde hebben gevolgd, in staat te stellen voortgezet onderwijs in de handelsrichting te genieten, is op voorstel van den Inspecteur van het Onderwijs het eerste leerjaar van den leergang gesplitst in twee afdelingen. In de laagste daarvan zullen in de toekomst geplaatst kunnen worden de jongelieden die goed lager onderwijs genoten hebben en de beginselen van Spaansch en Engelsch machtig zijn.

Zooals de leergang thans opgezet is mag verwacht worden, dat hij aan de behoeften van het oogenblik voldoet, terwijl hij voor uitbreiding in velerlei richting vatbaar is, als blijkt, dat de deelnemers hun studie willen uitbreiden, als de grootere en kleinere maatschappijen, firma's en zaken op ons eiland prijs gaan stellen op de getuigschriften aan het eind van den leergang behaald. Zooals we reeds vroeger schreven, hopen we dat ouders en werkgevers den leergang op alle wijzen zullen steunen. Het Bestuur heeft het initiatief genomen, de onderwijzers willen er hun krachten aan wijden om het onderwijs te doen aansluiten bij de plaatselijke behoeften, nu moeten ook de leerlingen in staat gesteld worden trouw de lessen te volgen.

In het blad van 25 Jan. j.l. lezen wij: De Gouverneur, vergezeld van zijn beide adjuntanten, zoomede van den directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst, is met de „Estelle" op een dienstreis naar de Bovenwindsche eilanden vertrokken.

Het dagelijksch beleid van zaken is gedurende de

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog-Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

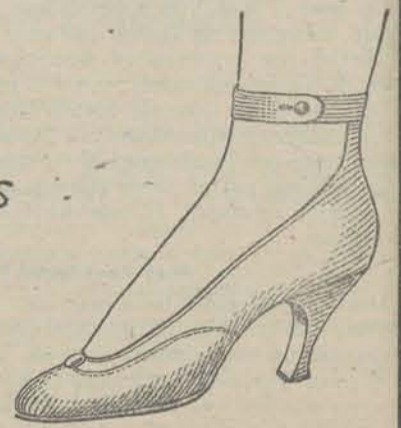
A. KOGELS & ZOON

DEN HAAG, AMSTERDAM,
Prinsestraat 52-56. Leidschestraat 13.

Lincoln-Hanan
Shoes

nieuwste modellen.

WANDEL- en
AVONDSCHOENEN.

Vraagt onzen volledige Catalogus.

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON

Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage
Kortenaerkade 8, Binnenkant 25, Nieuwe Plein 15,
Tel. H. 3493.

Hoofdkantoor: AMSTERDAM
Intero. Tel. 389.

Filiaal: Arnhem
Tel. 280.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

Het Fotografisch Atelier van A. M. A. SUSAN

is alleen gevestigd

Regentesselaan 108, hoek Regentesseplein
TELEFOON 6757.

Men lette op het juiste adres.

M. VISSER,

voorh. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken

REPARATIE-INRICHTING.

Naaml. Venn.

N.A.S.C.O.

Nederl. Ass.-, Spaark.- en Cred.-Onderneming

Goedgekeurd bij Kon. Besluit.

Maatschappelijk Kapitaal f 250000.00.

Aangename en goed lonende werkring voor Vertegenwoordigers(sters).

Hooge provisie.

VRAAGT INLICHTINGEN.

Hoofdkant.: 's-GRAVENHAGE, Theresiastraat 84

Premie-Obligatiën.

3 pCt. 120 Ned. St. L.

3 pCt. 120 Ned. St. L.

afwezigheid van den Gouverneur, aan den Onder-voorzitter van den Raad van Bestuur, Mr. J. B. Gorsira, opgedragen.

Naar verluide heeft de Gouverneur telegrafisch bericht ontvangen, dat er op St. Martin, N.-G., gebrek aan levensmiddelen dreigde te ontstaan, tengevolge van het verbod van uitvoer daarvan uit de om- liggende plaatsen.

Om in de behoefte van de drie Nederlandsche Bo- venwindsche eilanden te voorzien, is van wege het Gouvernement eene hoeveelheid levensmiddelen met den pakketschoener „Estelle” derwaarts verzonden.

De berichtgever van „De Vrijmoedige” te Phi- lipsburg, H. Marin N.-G., schreef 14 Januari j.l. o. m.:

„Men zegt, dat de Hoogedelgestrenge Heer Gou- verneur der kolonie ons eiland eerlang nogmaals met zijne tegenwoordigheid zal vereeren. Een gunstige tijd voor zulk een bezoek! De Landvoogd zal den toestand alhier goed kunnen nagaan. Een omme- gaande rechter voor onze eilanden wordt ook ver- wacht. Een radicale hervorming op til! Uit goede bron verneemt men, dat genoemde rechter een man is, die niet veel van gezelschap houdt. Des te beter voor het volk. O! die noodlottige gevolgen van den invloed van den verleidelijken maatschappelijken omgang!

Vier gegadigden gaan met de „Estelle” naar Cu- racao, om den normaal-cursus aldaar te volgen.

Wederom geen tarwemeel, noch andere levens- middelen uit Amerika, noch Canada ontvangen. Een telegram van den Raad van Politie gaat naar den Gouverneur der kolonie met verzoek om hulp.”

* * *

Op 23 Jan. j.l. hield de Curaçaosche „Vereeniging ter voorkoming en Bestrijding van Geslachtsziekten” haar jaarvergadering in de zaal van den Kolonialen Raad. De Gouverneur deed van zijn belangstelling in het werk der vereeniging blijken door ook deze vergadering weder bij te wonen.

Na het lezen van de notulen bracht de secretaris het jaarverslag uit, dat, op voorstel van het bestuur gedrukt zal worden. Uit het verslag van den pen- ningmeester bleek, dat het 1e jaar sluit met een batig saldo.

Het bestuur werd in zijn geheel herkozen, zoodat Dr. Waterman voorzitter blijft, L. Welling secre- taris en Mr. Ch. de la Try Ellis penningmeester.

* * *

In de jongste vergadering van de Kamer van Koop- handel en Nijverheid zijn voor het loopende jaar ge- kozen tot voorzitter de heer J. L. Penha, tot onder- voorzitter de heer J. P. G. Ecker en tot secretaris- penningmeester de heer C. G. de Haseth Cz.

* * *

De Schoolcommissie op Curaçao is voor 1918 als volgt samengesteld:

Mr. J. B. Gorsira, voorzitter; C. Gorsira, onder- voorzitter; S. M. L. Maduro, H. J. Cohen Henriquez, B. J. A. Gijlswijk, B. E. van der Veen Zeppenfeldt, leden en H. Meerdink, lid en secretaris.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Lotsverbetering Inl. Onderwijzers. In de Kaoem Moeda wordt geklaagd over het te geringe salaris van de Inlandsche onderwijzers, reden waarom velen van hen moeite doen, om ergens anders een plaatsing te krijgen. En hierin — alzo de schrijver — worden zij, wat hij schandelijk noemt, door de Regeering bemoeilijkt, die bepalingen maakt o.a., dat een onderwijzer, die nog geen jaar als zoodanig ontslagen is, niet in een andere gouvernementsbetrekking ge- plaatst mag worden. Verleden jaar — zegt hij — werden aan de leerlingen, die de kweekschool te Ban- dong verlaten hadden, geen diploma's uitgereikt, ook al om hen te bemoeilijken.

Een goed Teeken. Keok verheugt zich (in hetzelfde blad) over het feit, dat Atjehers in het leger als sol- daat dienst zullen doen. Hij noemt dit een der vruch- ten van de ethische richting, en een bewijs, dat de Atjehers het nu inzien, dat het meerendeel der Hol- landers niet als meesters, maar als leiders optreden.

S. I. Semaoen geeft in hetzelfde blad (Kaoem Moeda) zijn indrukken over het tweede congres der Sarekat Islam, die, vast aaneengesloten, het doel blijft nastreven om de Indiërs te ontwikkelen. Hij vindt 't alleen jammer, dat hare leiders dit doel trachten te bereiken langs den langzamen diploma- tieken weg. Hij wenscht een vlugger tempo en een samengaan met de sociaal-democratie. Hij zegt ook, dat Abdoel Moeis, die tevoren zoo „kapitalistisch” was aangelegd, nu meer en meer tot het besef geko- men is, dat, om tot zelfbestuur of onafhankelijkheid te komen, geen anderen weg openstaat dan die der sociaal-democratie. Hij hoopt, dat ook Tjokroami- noto in de rechte lijn zal treden en de geldmannen (kaoemwang) bestrijden.

Keok daaretegen vindt 't jammer, dat de I. S. D. V. is opgericht. Hij verwijt deze partij, dat zij oneenigheid tracht te bewerken onder de S. I. en laakt 't in Semaoen, den president van de Semarangse S. I., dat hij tegen de Centrale S. I. is opgetreden, die met „Indië Weerbaar” accoord ging. Semaoen

is tevens redacteur van de Swara Mardika, een blad, dat met het geld van de I. S. D. V. wordt uitgege- ven. Hij brengt in herinnering, dat „Insulinde”, nadat zij beter was ingelicht, 't met „Indië Weer- baar” eens was. Hij waarschuwt om toch vooral voorzichtig te zijn; want „beter ten halve gekeerd, dan ten heele gedwaald.”

In de Kaoem Moeda is ook een verslag opgeno- men van het verhandelde op het tweede S. I. congres in Oktober 1917 te Batavia gehouden. De voornaam- ste sprekers waren O. S. Tjokroaminoto, president van de C. S. I., Abdoel Moeis en Semaoen. presi- dent van de Semarangse S. I. Hoofdzakelijk werd gesproken over zelfbestuur in- en medezeggenschap over Indië. In de eerste plaats was daarvoor noodig kiesrecht voor de Locale Raden. De thans daarvoor gestelde eischen werden belachelijk genoemd. Na lang en breed daarover gesproken te hebben, werd besloten bij de Hooge Regeering er op aan te drin- gen om kiesrecht toe te kennen aan alle mannelijke ingezetenen van 21 jaar, die de een of andere taal kunnen schrijven, het Maleisch verstaan en nimmer veroordeeld zijn geweest (zooals ook in de bestaande ordonnantie bepaald is). Abdoel Moeis sprak over de Nederlandsche politiek in Indië en zeide, dat er meer en meer nationaliteitsgevoel moest komen, op- dat langzamerhand het ideaal „Indië voor de In- diërs” kon worden bereikt. In verband hiermede, raadde hij aan voorzichtig te zijn tegenover de zoo- genaamde „verkapte tropenkollers”, die het „inter- nationalisme” ingang trachten te doen vinden. Wij- ders werd uitvoerig gesproken over de gronden in particulier bezit, waaronder niet alleen de particu- liere landerijen verstaan moesten worden, maar ook de gronden in erfpacht en in eigendom bezeten. In dit verband werd ook uitvoerig over de slechte be- handeling van de opgezetenen dier gronden gespro- ken. Besloten werd, der Regeering dringend in over- weging te geven die landen zoo spoedig mogelijk terug te koopen.

In de Neratja wordt melding gemaakt van een vergadering der S. I. in Januari van dit jaar te Buntenzorg gehouden. Onder leiding van Abdoel Moeis namen ongeveer 4000 personen er aan deel. Ook hier werd over de verordeelingen der opgezetenen van de particuliere landen gesproken, die als een regen van den Landraad en het Landgerecht neervallen. Geconstateerd werd, dat de S. I. de noodige gelden beschikbaar heeft gesteld om de verschillende opge- legde boeten te betalen, daar anders tot verkoop van den veestapel zou worden overgegaan, wat tot armoe- de leiden zou. Deze mededeeling werd met applaus door de vergadering aangehoord. Voorts werd er op gewezen, dat door deze boeten en vrijheidsstraffen niet zoozeer de menschen, als wel de S. I. in haar streven getroffen werd. Als dus landraad en land- gerecht — alzo de spreker — het noodig achten om 's lands kas met een f 10000 te stijven, de S. I. zou 't noodige doen om deze som bij elkaar te krijgen. Abdoel Moeis gaf te kennen, dat thans de S. I. meer en meer vijanden telt, dat 't dus meer dan noodig is, dat Kromo zich solidaire verklaart, om den vijand weerstand te bieden.

„Seri Roediman”. Aan het bestuur dezer vereeni- ging te Weltevreden is vergunning verleend tot het houden van een geldloterij, groot f 500.000. Van de zuivere opbrengst dezer loterij zal één vijfde deel ten goede komen aan het college van diakenen der pro- testantsche gemeente te Soerabaja; drie twintigste aan het bestuur der „Vereeniging tot verbetering van het lot der blinden” te Bandung; drie twintig- ste aan het bestuur der „Vereeniging tot bevorde- ring van Inlandsche ziekenverpleging” te Batavia; drie twintigste aan het bestuur van het protestant- sche weeshuis te Semarang; een tiende deel aan het bestuur van het „Tehuis van Madioen”; één tiende deel aan het bestuur der „Vereeniging tot onder- steuning van behoeftige zieke Europeanen” te Sem-arang en één twintigste deel aan het bestuur der ve- eeniging „Kliniek Poerwokerto”. (Kaoem Moeda). Priesterraden. De heer Tjokro Soedarma, klerk bij het notaris-kantoor Ter Kuile te Soerabaja, hield vol- gens de Bintang Soerabaja in het voormalige Oost- Java Restaurant een lezing over de priesterraden.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Onderwijs. De Bintang Soerabaja releveert, dat de oprichting van Hollandsch-Chineesche en Hollandsch Inlandsche scholen deprimeerend heeft gewerkt op het gouvernementen lager onderwijs in het algemeen. Een massale uittocht, een ware exodus is ontstaan. Aangemoedigd door het gouvernement met een flinke premie van f 25 toelage bij overgang en het vooruit- zicht op de zoo door de onderwijzers begeerde parti-

LUXE BROODFABRIEK PAUL C. KAISER HOFLEVERANCIER Brood - Beschuit - Banket

CLASIE, CASPERS & Co

Specialiteit in Imitatie Antiek-Meubelen

Complete Woning-Inrichting

PRINSEGRACHT 699 TELEFOON 3739

bij de Leidschestraat

AMSTERDAM.

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 104-106

Dames- en Heeren- Mode Magazijnen. Handschoenen.

Dameskleeding naar Maat.

Amsterdam - CORN. VOORHUIZEN - Overtoom 134

Tel. Z. 3670. Geopend van 8-12½ en van 12½ -6 uur.

Table with 4 columns: Serie, Mantelcostuums, Serie, Mantels. Prices range from 60.- to 120.-.

Japonnen tegen zeer matige prijzen. Beroemde Cora Coupe en bewerking. Levertijd volgens afspraak.

UITRUSTINGEN voor INDIE. Geheel compleet CIVIEL EN MILITAIR GEBR. VLES Breestraat 177 LEIDEN. Tel. Int. 393.

A. M. CORNELISSEN Telef. 746 - ARNHEM - Steenstr. 83c

.SANITAIRE INSTALLATIËN. VERLICHTING. VERWARMING.

Aanleg van Gas-, Water- en Electr. Leidingen.

KEIZERSHOF DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat. STOFFEN, ZIJDE, FLUWEL, FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194-196 AMSTERDAM. MANTELS, COSTUMES, MANTELCOSTUMES, STOFFEN, ZIJDE EN REGENMANTELS. Groote keuze in Costumerokken.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES welbekend bij allen, die met verlof in Nederland vertoeven DEGELIJK ONDERWIJS in Duitsch, Engelsch, Fransch, Spaansch, Italiaansch, enz. Let op het juiste adres der origineele Berlitzschool over de Waalsche Kerk. 58a NOORDEINDE Niet boven Krul TEL. 2234

culiere middag-cursussen voor Inlanders, die door hun positie bij het H.-I. onderwijs juist voor deze onderwijzers zoo gemakkelijk te bereiken waren, aangemoedigd nog door een vasten gouvernements-middagcursus van f 40 's maands voor het hoofd van een H.-I. school, waarbij nog kwam een gouvernements-cursus voor opleiding van 1 à 2 Inlandsche onderwijzers voor het examen Nederlandsch, waarvoor het gouvernement in het vooruitzicht stelde dat de lesgever bij het slagen van zoo'n candidaat nog een douceurtje van f 300 zou beuren, dan zal ieder begrijpen, dat de onderwijzers in grooten getale werden en nog steeds worden verlokend om het Europeesch onderwijs den rug toe te keeren. Deze groote ramp — alzo de schrijver — die het Europeesch onderwijs trof, kwam niet alleen; ze ging vergezeld van verscheiden kleinere. Het onderwijs aan kweek- en opleidingscholen werd steeds uitgebreid. De cultuurschool, de Nederlandsch-Indische Artsenschool, ontrokken steeds meer personeel aan het Europeesch onderwijs. Het Mulo-onderwijs, waarvoor nog al ettelijke scholen in Indië zijn opgericht, onttrok en onttrekt nog steeds meer van de beste leerkrachten aan het personeel der Europeesche scholen.

Ook door de oprichting van Hollandsch-Chineesche scholen werden leerkrachten aan het Europeesch onttrokken. Door de subsidiewet *Kuyper* werd het overgaan naar het bijzonder onderwijs aangemoedigd, terwijl ook particuliere neutrale scholen werden gesticht, die betrekkelijk goedkoop aan hun onderwijskrachten kwamen. Geeft het particulier onderwijs dikwijls hogere salarissen voor onderwijzers, niet vergeten moet worden, dat dit onderwijs zijn leerkrachten weer trekt van de gouvernementscholen, zoodat geen hooge kosten voor uitrusting en overtocht behoeven betaald te worden.

Is het wonder, dat men zich in onderwijskringen lichtelijk ongerust maakt over het onderwijs, als men verneemt, dat het Gouvernement weer een nieuwe regeling op het oog heeft? Dat men ook den eisch van het bezit der hoofdkante moest laten vallen, was onvermijdelijk, om nog eenigszins het groote tekort aan onderwijzers te kunnen aanvullen. Hierdoor toch moet het peil van het onderwijs noodwendig dalen. Jonge, onervaren krachten uit Nederland, nog weinig bekend met de praktijk van het onderwijs, kwamen uit, om zich te ontfemen over de zoo misdeelde spruit van regeeringszorg. Jonge onderwijzeressen, zoo van de schoolbanken in Indië, met niet de minste praktische opleiding, werden de opvoedsters van het kind. Ja, zelfs nam het Gouvernement met graagte onderwijzeressen in dienst, die soms reeds enkele decennien buiten het onderwijs hadden verkeerd.

Loftuigen. *Tjip* is een eerlijke boy — alzo de *Perniagan* onbeschrijfelijk galant voor dames, speciaal Europeesche. Overigens een goede eigenschap. En dat hij geen censuur duldde over zijn geesteskinderen, het is te vergeven en menschelijk. *Tjip* was dan op een morgen, nadat hij een briefje op zijn schrijfftafel in het bureau van „Insulinde” had achtergelaten, spoorloos verdwenen. De P. I. D. (politieke inlichtingen dienst) zocht zich een flauwte, de politie wist geen raad. Er werd geneusd buiten Samarang, *tida ada*; *Tjip* was en bleef onvindbaar; zijn beste vrienden hadden er geen hoogte van, waar de brave wel uithing, daar hij vrouwen en kroost in Semarang onverzorgd had achtergelaten. *Tjip* logeerde bij een goeden *sobat* in Samarang, geen paal van zijn huis af, en *sobat* zweeg. De P. I. D. zocht hem in Bandung, tja, je moet er maar op komen. En nu... och! het is heel eenvoudig. *Tjip* installeerde zich in een geriefelijke woning in Solo; alleen aan barang kocht hij voor ongeveer een dikke f 1400, en wijders renteniert hij. A propos, hoeveel staat er op de privelijst van den Mangkoe Negoro? Wij gunnen het *Tjip* van harte!

Veranderde zienswijze. In de *Djawa Tengah* lezen wij een hoofdartikel naar aanleiding van de nieuwe zienswijze van den Japanschen publicist *Takekoshi*, die vroeger verkondigd had, dat Japan Java en Sumatra maar moest nemen. Nu heeft hij in *the Japan Magazine* echter verklaard, dat Japan er werk van moet maken om die beide eilanden te koopen, omdat... Nederland daar toch niet naar behooren zijn neutraliteit kan handhaven, en ook omdat Japan een groote behoefte aan grondstoffen heeft, die daar op die eilanden te vinden zijn. Hij zegt ook, dat de mogendheden de eischen en wenschen van Japan billijken moeten en 't niets in den weg mogen leggen. De Redactie van de *Djawa Tengah* teekent hierop aan, dat al moge de opinie van een publicist niet direkt te beschouwen zijn als die van regeering en volk van Japan, men toch goed doet er de noodige aandacht aan te schenken.

Indië voor de Indiërs. In hetzelfde blad (*Djawa Tengah*) schrijft P. Chinaman, dat de „Anak Hindia” eensgezind en rusteloos werken moet, om Ned.-Indië uit zijn noodden te helpen, daar dit z. i. de eenigste manier is om Ned.-Indië weer in handen van de Indiërs te brengen. Om deze samenwerking tot stand te brengen, moet het besef goed doordringen, dat Indië van de Indiërs is en eenmaal tot hen moet terugkeeren. Maar — zoo waarschuwt hij — past op voor de vreemdelingen, die zeggen, dat zij ook Indië willen helpen, maar feitelijk in hun eigen belang en niet in dat van de „Anak Hindia” tewerk

gaan. Daarom heeft de *Djawa Tengah* zich steeds verzet, en zal zulks blijven doen, tegen het streven van „Indië Weerbaar.”

Waarschuwingen. In een ander nummer van hetzelfde blad, geeft dezelfde schrijver de Regeering den raad om zich terdege er van overtuigd te houden, dat de bevolking thans genoegzaam ontwikkeld is, om de geheime bedoelingen van hare politiek te doorgronden. De bevolking is wel is waar volgzaam en nog steeds aan het N.-I. Gouvernement gehecht, maar dit neemt niet weg, dat waar noodig, zij ook in staat is om zich tegen het gezag te verzetten, — zooals het in andere landen gebeurt — indien de Regeering voortgaat met bepalingen en regelingen te maken, zonder haar te hooren en die haar tegenstaan. De Regeering moet er rekening mee houden, dat Nederland niet zonder Indië kan bestaan. Zij en hare vertegenwoordigers moeten dus op de wijze, als hierboven bedoeld, geen aanleiding tot ontevredenheid geven.

M. A. B. constateert in de *Bintang Soerabaja*, dat de bevolking aan rijst tekort komt en dat de rijst thans zoo duur is, omdat de meeste gronden in gebruik zijn van de suikerfabrieken. De Regeering zal er niet spoedig toe overgaan om dit gebruik te verminderen, omdat de fabrieken nog zoo veel belasting betalen. De bevolking moet dan maar uitgeperst suikerriet eten, maar daar deze kost niet lekker en niet voedzaam is, kunnen wellicht voor de Regeering onaangename gevolgen te wachten zijn. 2e. dat het, wel is waar, een geluk te achten is, dat er nu een volksraad in Indië is, maar dat het nog niet zeker is, dat deze in het belang van de bevolking van Indië werkzaam zal zijn. Zeker is het daarentegen, dat deze instelling der bevolking op het betalen van meer belastig zal komen te staan. 3e. dat er sprake van is, dat Nederland Java verkoopen wil, maar dat zulks niet noodig is, als Nederland Indië slechts vrijheid van handelen wilde schenken. Zoo niet, en voor het geval Nederland zich in den oorlog wenscht te mengen, ja, dan ware het beter Indië maar zoo gauw mogelijk te verkoopen, opdat het geen prooi van den roofvogel zal worden. Hij eindigt met den wensch uit te spreken, dat het Indië wel moge gaan, dat het meer vrijheid moge erlangen, in welvaart toenemen en steeds aan Nederland zal toebehooren.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Belgisch Kongo en de geallieerden.

In 't Britsche parlement werd de vraag gesteld, of Engeland, dan wel een der bondgenooten tijdens den oorlog aan België de onschendbaarheid van zijn koloniën zou hebben gewaarborgd. Lord Cecil antwoordde: Frankrijk en Groot Britannië hebben, bij acte van 19 September 1914 aan België de toezegging gedaan dat zij onvoorwaardelijk de integriteit van die bezittingen verzekeren. Die overeenkomst is in niets te kort gedaan door een andere, van 3 Februari 1915, waarbij Engeland en België de grensregeling tusschen Kongo en Oeganda vast legden. De minister voegde hieraan de erkenning toe der soevereine rechten van België op de gronden en bronnen van den voormaligen vrijstaat Kongo. In la *Dépêche Coloniale* van 26 Maart j.l. spreekt H. Lorin de verhouding van België tot de andere staten. Hij meent, dat 't Britsche standpunt ook 't Fransche is, doch dit is niet contractueel vastgelegd. Er zijn bovendien nog andere belanghebbenden, die ook in deze kwestie te kennen zijn.

In 1884 heeft de Internationale Afrikaansche bond 't besluit genomen, aan alle naties op zijn terrein een gelijke behandeling toe te kennen. Die bond is de vrijstaat Kongo geworden, welke op zijn beurt de Belgische kolonie werd. De Ver. Staten van N. Amerika hadden den bond erkend. Aan te nemen is, dat zij zoo ook staan tegenover de aanspraken van België, maar uitgedrukt is dit niet. Duitschland heeft niet alleen het verbond ten opzichte van België zelf verbroken, 't is in Augustus 1914 ook tot een aanval in 't Kongogebied, bij 't Tanganyikameer, overgegaan.

Bij 't regelen van den nieuwen toestand zal de internationale verhouding van België als koloniale mogendheid moeten worden vastgelegd. Volgens Lorin zal dit niet anders kunnen zijn dan de volle soevereiniteit. Geschiedt 't overeenkomstig hetgeen in de acte van Berlijn van 1885 werd gedaan, dan zullen daarbij ook andere punten worden behandeld. Zoo werden enige regels aangegeven voor de inlandsche politiek, die het gewenscht voorkomt ook nu indachtig te zijn. De inlanders zijn de onmisbare medewerkers van de blanken. 't Eigenbelang gaat samen met 't gevoel van menscheeljkheid om de bescherming van de donkere rassen te bevorderen tegen de plaatselijke en ingevoerde kwalen en hun welvaart en opvoeding in de hand te werken. De geallieerden behoeven niet op de medewerking van Duitschland te wachten om die regeling tot stand te brengen. Frankrijk, Engeland, Portugal, de Ver. Staten, kunnen met België tot een overeenkomst komen; zij moeten dit doen zonder zich zelfs nog te verdiepen in 't toekomstig lot van de Duitsche koloniën. De schr. zou Spanje wel willen laten meespreken.

De Duitschers vormen plannen voor de verdeling van Centraal Afrika. De pangermanist bij uitnemendheid E. Zimmermann, heeft deze uitvoerig ontwikkeld en vindt voor zijn beschouwingen gemakkelijke instemming. Hij is geen dwaas zonder invloed, maar juist een specialist naar wien geluisterd wordt. Willen de geallieerden zich niet voor een hun onwelkome oplossing geplaatst vinden, dan moeten zij zich nu reeds tot taak stellen de „statut congolais” in een door hen gewenschten vorm vast te leggen.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

HOFFERANCIERS.

□ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
□ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

SLAAPKAMERMEUBELEN

T. NIEVELER
NIEUWENDIJK 164 - 170
TEL. C. 1285 AMSTERDAM

A. VAN DER PUTTEN,
Veenestraat 8-10 - DEN HAAG - Tel. 5330

Specialiteit: Damesblouses - Rokken
Zijden Stoffen. Garneer-artikelen.

Téléphones H. 7169 4336 Maison Française

Madame BRISSAUD

..... ModesRobes et Manteaux..
136 NOORDEINDE 44 PIET HEINSTRAT

LA HAYE

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWELLEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

BEGIN het nieuwe jaar **GOED**
koop een „BINTANG” Rijwiel.

RIJWIELMAGAZIJN „BINTANG”
Newtonplein 152 - Tel. H. 2357 - 's-Gravenhage

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL

E. VAN ANDEL, Weimarstraat 16a b.d. Suezkade
Telefoon 3213 DEN HAAG

Levering van abonnementen op alle
Binnen- en Buitenlandsche Dag- en Weekbladen, Tijdschriften
en Modeplaten.

ADVERTENTIE-BUREAU.
Grootte keuze Geïllustreerde Briefkaarten.

LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen.
(De nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen).

C. P. MEIJS Lzn.,
Prins Willemstraat 2-4, SCHEVENINGEN, Tel. Sch. 652

FABRIKANT VAN
Hotel-Restaurant-Fornuizen

Nieuwste systeem. Attesten ter inzage.

Adverteeren doet verkoopen.

Het menschenmateriaal uit China.

Wel hard die uitdrukking. En toch geeft zij de opvatting goed weer. Er wordt over den mensch-arbeider en de mensch-vechtmaschine gesproken alsof 't materiaal ware.

China telt meer dan 400 millioen zielen. 't Lijkt een onuitputtelijke mijn. Toch moet er met zorg uit geput worden voor 't gebruik in den vreemde. Vooreerst toch zijn velen, en hieronder van de besten, niet genegen hun land te verlaten; vervolgens voldoet een groot aantal niet aan de eischen van kracht en gezondheid, aan emigranten te stellen; eindelijk zijn zij die zich zelf aanbieden, om velerlei redenen niet de meest aanbevelenswaardigen om elders in de maatschappij zich te mengen. 't Vraagstuk van den uitvoer van Chinese werkkrachten heeft ten behoeve van de tewerkstelling op 't front en in de werkplaatsen in West Europa bijzondere actualiteit gekregen, zoodat er in de Fr. bladen veel aandacht aan gegeven wordt.

Over de hoeveelheid wordt minder gesproken, die kan aan de werfagenten worden overgelaten, maar voor de hoedanigheid wordt volle attentie gevraagd.

De ondervinding heeft reeds geleerd, dat de Chinees een goed handwerksman kan zijn, indien hem goede leiding wordt gegeven. Als soldaat stond hij vroeger niet hoog aangeschreven. 't Inzicht ten deze is wel veranderd. Geven de hogere officieren nog geen blijk van ver ontwikkeld strategisch en tactisch oordeel, de soldaat heeft bewondering gewekt door zijn uithoudingsvermogen en zijn verachting van smart en dood. Dit is reeds meermalen gebleken; de Europeesche officieren, die aan krijgsverrichtingen tusschen de N. en Z. in China zelf deelnamen, spraken hunne verwondering en bewondering er over uit, en daar werd toch ook met moderne vuurwapenen gestreden. Zoo spreekt generaal Munte, die met de reorganisatie van de Chin. cavalerie belast is geweest, zich gunstig uit. De Chin., zegt hij, zal zijn werk misschien niet zoo vlug verrichten als de Europeaan, maar hij is ijverig en volhardend, en hij zal hierdoor een zelfde of een beter resultaat bereiken. De Chin. is meestal vegetariër, rijst is zijn hoofdvoedsel. Hij is hierdoor niet veeleischend en kost weinig. Hij heeft geen last van zenuwen. Zijn gezicht is zeer scherp. Hij voegt zich gemakkelijk in een nieuwe omgeving, al blijft hij deels zijn eigen levenswijze volgen. De Chinees is meer individualist dan b.v. de Japanner. Hij voegt zich en regelt zich naar de omstandigheden, zonder daarbij geheel China achter zich te voelen, terwijl de Japanner zich steeds als een stuk van Japan blijft beschouwen.

Beschouwt men de eigenschappen, die den Chinees tot een bruikbaar werkmans maken voor den strijd in West Europa, dan heeft men echter ook in 't oog te houden, dat de verhoudingen eens kunnen verkeeren. Duitsland heeft er reeds lang naar gestreefd sympathieën in 't verre Oosten te winnen, vooralsnog neemt dit stelling tegen den keizer, die 't eens als het groote gevaar voor Europa geschilderd heeft, maar 't kan verkeeren en daarom is 't onzeker op welke wijze en aan welke zijde de goede eigenschappen van ijverig, bekwaam werkmans voor de vredesconcurrentie en van zeer bruikbaar krijgsman voor eventueel oorlogskrachtmetingen, haar invloed aan Europa zullen leeren kennen. Ook dit wordt in Frankrijk wel ingezien.

Een Turksch succes.

Hebben de Engelschen een sterke aderlating aan hun macht in 't Mesopotamische front laten ondergaan, om die aan den strijd in Frankrijk ten goede te doen komen; of laat 't verlies, geleden door 't overlijden van hun aanvoerder, generaal Maude, er zich gevoelen; of heeft de afval van Rusland de verhoudingen verbroken; of is 't eenvoudig een vernieuwing van 't steeds wisselvallige in de oorlogskansen, zooveel is zeker, dat de Turken op 't krijgsgedebiet in Mesopotamië weer aan den winnenden kant gekomen zijn. Wij hebben eerder gewezen op de toewijzing van Armenische provincien aan Turkije, bij 't vredesverdrag van Brest-Litofsk, deze worden nu bezet, of, zooals de T. het zelf uitdrukken, bevrijd. Arme bevrijden! Hun lot zal te harder zijn omdat zij zich krachtig tegen die bevrijding verzetten. Geholpen door Deutsche troepen zijn de T. ten oosten van de Jordaan doorgedrongen. Wel doen de Engelschen 't voorkomen dat zij de beweging vrijwillig hebben uitgevoerd, maar bij dergelijke voorstellingen weet iedereen wat hij ervan denken moet. Batoem, met 't groote, wereldbekende petroleumveld, is ook in handen van de T. gevallen. 't Plan tot vereeniging van de gevechtsgebieden in Mesopotamië en Palestina is voorloopig en misschien wel voor goed voor de Engelschen verkeken.

Wordt 't Turksche front versterkt, terwijl 't Britsche verzwakt wordt dan zou de stout doorgevoerde opmarsch over Bagdad wel weer eens in een opsommen in achterwaartsche richting kunnen worden omgezet.

Een vrouwenbataljon.

De Wakyt, een Turksch blad, maakt gewag van 't tot stand komen van 't eerste vrouwenbataljon. 's Is wel niet bestemd, zooals 't vrouwen regiment der Russische revolutie om mee te vechten, maar 't heeft toch wel een legertaak te vervullen. De vereeniging voor vrouwenarbeid heeft 't voorstel gedaan en zoo is 't besluit genomen om bij 't Eerste T. legerkorps een vrouwen-arbeidersbataljon in te deelen. Aanvankelijk staat 't onder bevel en leiding van legerofficieren, maar de bedoeling is ook de encadreering geheel uit vrouwen te doen bestaan. 't Is een der middelen om de vrouwen in staat te stellen voor haar eigen onderhoud te zorgen. 't Bataljon wordt achter 't front in dienst gesteld. 't Bestaat uit beambten met traktement en arbeiders met ration, zooals de soldaten, en met dagloon. Gehuwde vrouwen krijgen per week vier nachten verlof. Wie trouwen wil krijgt hiertoe 20 dagen verlof. Alle mannen en vrouwen, die in de voormelde vereeniging opgenomen zijn, moeten trouwen; de mannen uiterlijk op 25-, de vrouwen op 20 jarigen leeftijd — en hoe als geen liefhebber te vinden is, of moet dan 't harem gebruikt uitkomst geven? — Als onderscheiding wordt slechts een band om den bovenarm gedragen. De vrouwelijke beambten krijgen een traktement afwisselend van 250 tot 600 piaster.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Gebouwen der Oost-Indische Compagnie.

In de Nrs. van 30 Maart en 20 April j.l. van „Buiten”, vervolgt A. L. zijn geïllustreerde beschrijving der gebouwen, welke aan den tijd der Oost-Indische Compagnie herinneren en zich bevinden in die plaatsen, waar eertijds de „Kamers” gevestigd waren. In eerstgenoemd Nr. behandelt de schr. Hoorn, in het tweede Amsterdam. (De gebouwen van Enkhuizen werden reeds in een vroeger Nr. van „Buiten” beschreven).

Vereeniging Koloniaal Instituut.

Dezer dagen verscheen het jaarverslag dezer instelling over 1917. Het bevat niet alleen gegevens over de werkzaamheden van het Instituut zelf (afdeeling Handelsmuseum, Afd. Volkenkunde en Afd. Tropische hygiëne, enz.), maar vermeldt ook bijzonderheden o.a. over de Atjeh-, Oostkust van Sumatra-, Minangkabau-, Zuid-Sumatra- en Bali-Instituten, welke weliswaar werken onder de leiding van eigen bestuur en met eigen geldmiddelen, doch niettemin in nauwe relatie staan tot het Koloniaal Instituut.

Volcanic Studies in many Lands.

Met den titel „Volcanic studies in many lands, being reproductions of photographs” verschijnt (bij J. Murray te Londen) een boekwerk, waarvan onlangs het 2e deel is uitgekomen. Hoofdstuk XII van dit deel behandelt de vulkanen van Java, terwijl het XIIIe is gewijd aan Krakatau. De foto's zijn vervaardigd door (wijlen) F. Anderson, de tekst is van T. G. Bonney.

Coöperatieve Vereenigingen.

Ter Landsdrukkerij te Batavia is verschenen een bundel bescheiden, getiteld: Het Koninklijk Besluit van 7 April 1915, No. 29 tot wettelijke regeling van de coöperatieve vereenigingen in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1915 No. 431). In opdracht der Regeering uitgegeven vanwege het Departement van Justitie.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 15: De suiker en de oorlog (vervolg), door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — Vergelijkend onderzoek van eenige slijmzieke en niet-slijmzieke gronden, door S. Tijnstra Bzn., besproken door Dr. D. J. Hisink. — Straits Settlements en Rubberlanden, door E. A. A. van Heekeren. — Maleisch woordenboek, door Prof. dr. Ph. S. van Ronkel (bespreking). — De begroting van Suriname en Curaçao voor 1918. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen. Zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Scheepsbouw op Curaçao.

Bovengenoemd Ind. Merc. Nr. bevat hierover de volgende mededeeling: In tegenwoordigheid van vele noodigden, waaronder de waarn. Gouverneur en verscheidene autoriteiten, heeft op 4 Febr. l.l. de te waterlating plaats gehad van een nieuwen driemastschoener, gebouwd op de werf van de Curaçaosche Handelsmaatschappij, voor rekening van deze zelfde maatschappij. De doop werd volbracht door mevr. A. A. Boom. Tot nu toe hadden de Curaçaosche scheepsbouwers als regel slechts kleinere schoeners geleverd, doch dank zij den durf der Curaçaosche, hebben zij zich gewaagd aan hun eersten driemaster, met uitnemenden uitslag. De „Hollandia” is gebouwd onder toezicht van den agent van het Bureau „Veritas”, die twee experts heeft aangewezen en eenige dagen geleden heeft deze agent dan ook een telegram van zijne principalen ontvangen, waarin zij hem machtigen de „Hollandia” volgens de hoogste klasse te classificeren. Den heer Arnold Marriijn, den bouwmeester, komt dus alle lof toe.

Aug. Janssen. †

In het jongste Nr. van „Eigen Haard” een levensschets (met portret) van den heer Aug. Janssen (geb. 3 Dec. 1864 — overl. April 1918), die tot de economische ontwikkeling van Indië zeer veel heeft bijgedragen (cultures, wegeverbetering, mijnwezen). Te dien opzichte werden in 1913 zijne verdiensten door de Regeering beloond met eene benoeming tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

Oost-Indië's bestuur van 1817 op 1818.

Van de immer werkzame heer P. H. van der Kemp verscheen (bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage) opnieuw een uitgebreid werk, getiteld: Oost-Indië's inwendig bestuur van 1817 op 1818. Falck als Minister, weduwenfondsen, onderwijs, wetenschap, kunst, kerk en zending, slavernij, verblijfsrecht, handel, scheepvaart. Naar oorspronkelijke stukken.

Evenals alle vorige werken van den heer v. d. K., die als een vervolg op De Jonge's Opkomst van het Nederlandsch gezag in Oost-Indië kunnen worden beschouwd, is de inhoud van dit geschrift zeer interessant en leerzaam. De door den schr. in aantrekkelijken vorm verwerkte archiefstukken, verkrijgen nog groter waarde door de toegevoegde noten, waarbij de verbaazingwekkende belezenheid van den heer van der Kemp naar voren wordt gebracht. Een uitvoerige inhoudsopgave, zoomede een voortreffelijk register, vergemakkelijken de raadpleging van het werk buitengewoon.

De Ned.-Indische rechtspraak.

In aansluiting bij zijn in 1908 verschenen werk (lopende van 1848 tot 1907) verscheen van de hand van Mr.

Hôtel FRIGGE - Heerestraat - Groningen

Interc. Telefoon 157.

Electr. licht - Centr. Verw. - Tel. in elke kamer - Garage

B. DOMMERING & ZONEN - K. N. A. C.

Hôtels Dommering Wissemann, Hotel BRISTOL
Tel. 86. Tel. 28. Tel. 123 Tel. 123
WINSCHOTEN. ARNHEM.

Hotel de Oude Doelen

In het groote Restaurant Maaltijden volgens de Kaart en tegen vaste prijzen:

Lunch f 3.= per couvert
Diner Concert. . . f 6.= idem.
Souper Concert . f 3.= idem.

„CAFÉ CONCERT”

Café Complet. f 1.25 p. p.
DE DIRECTIE.

Hotel Pension INSULINDE
BANKAPLEIN 2 Tel. Interc. HAAG 1486
Direct gelegen bij de Scheveningsche Boschjes.

Hotel Paulez,
Korte Voorhout :-: Den Haag.
Iederen namiddag van 3.30 tot 5.30 uur
Afternoon-Tea-Concert.
DE DIRECTIE.

Tel. Interc. H. 447.
Hotel de Bellevue
Bezuidenhout 15
's GRAVENHAGE

Restaurant „DE TWEE STEDEN”
DEN HAAG.
Dagelijks
Diner- en Thé-Concert.
Lunch f 2.50 - Diner-Concert f 4.- - Thé complet f 1.-

Grand Hotel Restaurant
„Central”
De meest bekende Inrichting der Residentie.

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang.
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

Hotel, Café-Restaurant
„KRASNAPOLSKY”
Amsterdam.
Prima Keuken.
Dagelijks Concert.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

met debat in een der bovenzalen van het rest. Noord-Brabant te Utrecht, alwaar als spreker zal optreden de oud-kap. van het Indisch Leger H. J. Vermeer.

Onderwerp: Het Indische Leger als Weermacht.

Te behandelen hoofdpunten:

- a. de „internationale” samenstelling beschouwd van „nationaal” standpunt;
- b. rassen- en godsdienst-bevoorrechtiging als gevolg van een politiek „divide et impera”;
- c. de nieuwe Europeesche militie is in haar oorsprong niet gericht tegen een buitenlandschen, maar tegen een Inlandschen vijand;
- d. Nederlandsch-Indië kan alleen verdedigd worden door een „nationale” weermacht en daarvoor is onafwijsbaar noodig, dat de band van Staatkundige overheersching vervangen wordt door den federatieven band tusschen Nederland en zelfstandig Indië.

De afdeling Utrecht van Oost en West wordt daartoe uitgenoodigd.

Van de Afdeling Apeldoorn:

BIOSCOOPVOORSTELLING — als vervolg van den *Indischen Leergang voor onderwijzers en onderwijzeressen* — op Maandag den 29 April 1918, in het Bioscooptheater „Minerva”. Aanvang 8 uur n.m.

Onderwerpen:

- Mailstoomer te Tandjong Priok.
- Langs den benedenloop der Tjiliwong.
- Vulkanen.
- Het leven van den Inlander in de dessa.
- Huwelijksfeesten te Tjamis.
- Dansen van Serimpi.
- Het leven der Europeanen in Indië.

Spreker: de leider van den Indischen Leergang, de Heer B. ALKEMA.

Toegangsbewijzen voor de leden van den *Indischen Leergang*, van de *Natuurkundige Vereeniging* en van de *Vereeniging „Oost en West”* ad f 0.10 per persoon en hunne huisgenooten ad f 0.25 per persoon — op vertoon van de lidmaatschapkaart — tot 28 April a.s. verkrijgbaar bij den heer H. Gerth, Gen. v. Heutszlaan 11 (Woensdag- en Zaterdagmiddag) en bij den ondergeteekende en voor andere belangstellenden ad f 0.25 per persoon op 29 April bij den ondernemer van het bioscooptheater.

Namens het Bestuur,

De Secretaris,

T. GERDES OOSTERBEEK.

Van de Afdeling Leiden:

VOORDRACHT (met lichtbeelden) door Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan, op Maandag 29 April, des avonds te half acht, in het gebouw van het Nut, Steenschuur. Onderwerp: „De ethnologische beteekenis van het diers-figuur in de kunst der Inlanders van den Indischen Archipel en van andere min of meer primitieve volken.”

Verslag van het door de Afdeling verrichtte, gedurende 1 Januari 1917 tot 1 Januari 1918.

Door omstandigheden kon onze Afdeling gedurende het afgelopen jaar niet naar buiten optreden; het is echter te verwachten, dat het jaar 1918 den leden wederom een of meer interessante avonden zal bereiden.

Wat verder ons Bestuur betreft, in plaats van den Heer Heeres, die te kennen had gegeven bij de periodieke verkiezing niet voor een hervorming in aanmerking te willen komen, werd gekozen het Hoofdbestuur, de Heer Scheuer.

In het aantal leden kwam geen verandering, evenals over 1916 bedroeg dat ook weer 47. Is het nu niet de gewoonte melding te maken van de namen der leden, die ons door den dood moesten ontvallen, een uitzondering hierop mag zeker wel worden gemaakt, nu het geldt het sterven van ons lid, den Heer Schotel. Deze heeft toch van de 15 jaren, gedurende welke onze Afdeling bestaat, een tiental als Penningmeester gefungeerd, en het is bekend op welke accurate wijze onze financiën steeds door hem zijn beheerd.

De financiële toestand blijft gunstig; een vrij belangrijk bedrag kon op nieuwe rekening worden overgeschreven.

Leiden, 27 Febr. 1918.

De Secretaris,

(w.g.) E. RIJKE.

Rekening en Verantwoording.

Inkomsten.

1 Januari. Aan saldo	f 51.93
11 Januari. Contributie 37 leden ..	f 77.50
19 Januari. Contributie 10 leden ..	„ 20.50
22 Februari. Gekweekte rente over 1916 ..	„ 2.67
Totaal /	152.60

Uitgaven.

11 Jan. Onkosten inning contributie 37 leden	/ 3.70
19 Jan. Onkosten inning contributie 10 leden	„ 1.— / 4.70
6 Febr. Afgedragen aan het H. B. 40 pct. van f 98.— (zie reu postwissel)	„ 39.20
Onkosten bij idem	„ 0.20
6 Maart. Jaarl. bijdrage aan de Vereen. van Oud-Militairen „Prinses Juliana” te Putten (Zie kwitantie)	„ 2.—
30 Maart. Zaalhuur (Vergadering 24 Febr. '17) (Zie kwitantie)	„ 2.—
19 Juli. Vergoeding van onkosten aan den afgevaardigde ter Alg. Vergadering te Breda (Zie kwitantie)	„ 11.65
31 Dec. Diverse kleine onkosten	„ 0.75
Saldo	„ 92.10
Totaal /	152.60

De Penningmeester,

D. KOUMANS.

Van de Afdeling Rotterdam:

Jaarverslag 1917.

Er valt helaas hoe langer hoe minder te releveeren in het gewone jaarlijksche verslag, doch hieraan is ook dit jaar de oorlog schuldig; gelukkig kan er dit jaar een vooruitgang in het ledental worden geconstateerd, het is wel zeer gering, van 75 ging het aantal vooruit tot 80, maar hoe gering dit ook zij, het is altijd beter dan achteruitgang. Het Bestuur blijft zijn aandacht aan dit belangrijke punt wijden en ook dit jaar zullen er pogingen gedaan worden om het ledental op te voeren. Lezingen werden, gezien de treurige opkomsten der laatste tijden, niet gehouden.

In Februari werd ons Bestuur voltallig gemaakt met den Heer Abendanon, die den 16 Februari plechtig werd geïnstalleerd. In Juni bereikte ons het treurige nieuws van het overlijden van den ijverigen Penningmeester A. A. C. Harting, een zeer groot verlies voor de Vereeniging. Daar juist op dien tijd alle Bestuursleden uit de stad waren, werd een brief van rouwbeklag ingediend.

Den 7en Juli werd onze Afdeling op de Algemeene Vergadering te Breda vertegenwoordigd door den Secretaris; uitvoerig verslag is te vinden in het Koloniaal Weekblad.

Een keurig uitgevoerd werk, getiteld „Onze West in Beeld en Woord” door de Heeren F. Oudschans Dentz en H. J. Jacobs werd door ons aangekocht en hiervan enkele exemplaren verspreid.

Hopende, dat wij een volgend verslag mogen schrijven in een vredesjaar, sluiten wij het jaarverslag af met de beste wenschen voor onze Afdeling.

15 Februari 1918.

De Secretaris,

Z. MARCELLA.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdkantoor: **Rokin 55, Amsterdam.**

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan indische Ambtenaren en verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pct. 's jaars.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Bataafsche Bank

Hoofdkantoor: 'S-GRAVENHAGE, Sweelinckstraat 180
Telefoon H. 7462.

VERZEKERINGEN, CREDIETEN,
DEPOSITO's, HYPOTHEKEN, ADMINISTRATIËN

Bijkantoren: ARNHEM, DELFT, GRONINGEN, UTRECHT

HAAGSCHE BANKVEREENIGING
Barentszstraat 2a Den Haag.

CREDIETEN TOT ELK BEDRAG.

AGENTSCHAPPEN:

Amsterdam, Nassaukade 10 Rotterdam, Goudsche singel 127B
Arnhem, Hertogstraat 38 Utrecht, J. P. Koenstraat 89BIS
Nijmegen, Mucherstraat 24

AMSTERDAMSCHER BANK - Amsterdam

Kapitaal f 29.324.600.—
Reservefonds = 19.040.000.—
Bijzondere Reserve = 2.000.000.—

— ALLE BANKZAKEN —

Geldersche Credietvereeniging
belasten zich met alle bankzaken.

DEPOSITO's.

VEILIGHEIDSKELDER.

Bakkerstraat

Arnhem.

VOORSCHOTTEN vanaf f 500.—, onder zakelijke of persoonlijke zekerheid, al dan niet met inpandgeving polis levensverzekering

N.V. „Voorschotbank de Nederlanden”
Frederikstr. 2 Kapitaal f 1.000.000 's Gravenhage

Geeft 4,5% **Schuldbrieven** uit in stukken van f 1000.—, f 500.— en f 100.—, onder **Trustee-toezicht.**

„Vesta”

Maatschappij van Levensverzekering.

Hoofdkantoor:

Jansbuitensingel 5,

ARNHEM.

ARNOLD GILISSEN & Co.

Kneuterdijk 16 - Tel. Nrs. 5093 & 7219 - 's-Gravenhage

Belasten zich met:
AAN- EN VERKOOP VAN EFFECTEN
VERZILVEREN VAN COUPONS
SLUITEN VAN PROLONGATIËN
OPENEN REKENING-COURANT
en nemen

GELDEN à DEPOSITO.

Vereeniging „Oost en West”, alhier, in rekening-courant met Crediet-Vereeniging, Agentschap Rotterdam.

Debet.

1917.			
18 Jan.	Aan dom. N. R. Crt.	10.72	
6 Febr.	„ „ H. Wijt en Zn.	3.25	
10 Febr.	„ „ inkassokosten	05	
13 Febr.	„ „ dom. Nijgh en v. Ditmar	9.99	
9 Maart.	„ „ tr. v. h. Hoofdbestuur	81.68	
9 Maart.	„ „ tr. onkosten	25	
23 Maart.	„ „ rest. advertentiekosten 1916	9.99	
29 Maart.	„ „ tr. v. h. Hoofdbestuur	75.06	
29 Maart.	„ „ Zegel	05	
29 Maart.	„ „ retourkosten	15	
30 Juni.	„ „ dom. Masereeuw en Bouters	17.76	
31 Dec.	„ „ Commissie	05	
31 Dec.	„ „ Saldo	270.99	
		f 479.99	

Credit.

1917.			
1 Jan.	Per Saldo	230.27	
9 Jan.	„ „ incasso	4.75	
6 Febr.	„ „ „	3.95	
10 Febr.	„ „ „	5.—	
2 Maart.	„ „ „	2.45	
6 Maart.	„ „ „	18.65	
9 Maart.	„ „ „	49.55	
13 Maart.	„ „ „	79.55	
16 Maart.	„ „ „	61.35	
20 Maart.	„ „ „	4.35	
31 Maart.	„ „ interest 1e kwartaal	92	
4 Mei.	„ „ incasso	2.45	
30 Juni.	„ „ intrest 2e kwartaal	69	
13 Juli.	„ „ incasso	2.45	
24 Juli.	„ „ „	2.35	
30 Sept.	„ „ intrest 3e kwartaal	64	
5 Oct.	„ „ incasso	9.95	
31 Dec.	„ „ interest 4e kwartaal	67	
		f 479.99	

1918.			
1 Jan.	Per saldo	270.99	
	(w.g.) S. E. en O.	(w.g.)	
	A. VEDER.	Gezien het Bestuur,	DAN. OBREEN.

Ingezonden.

Den Haag, 20 April '18.

Geachte Redactie,

Vergun mij inzake discussie over verkoop onzer W.-I. Koloniën eene opmerking.

Mr. van Rossem „fait de notre infériorité un éternel chantage (Blanche Gâline). Die „Jongens van Jan de Witt”, grondleggers van ons Koloniaal bezit, die waren in hun tijd de gróóste Kruideniers van de wereld, deden niet aan éthiek en zouden in ons geval zoo'n slecht renderend filiaal als W.-I. al lang hebben „overgedaan”.

Onze eer heeft hier niets te vreezen. Toen Frankrijk in 1803 op 't toppunt van macht stond, verkocht het Louisiana, Spanje in 1819 Florida, Rusland in 1869 Maska aan de V. S., wij zijn dus in goed gezelschap.

Onder „the star spangled banner” is 't nog zoo kwaad niet. Zie maar eens naar Cuba, Porto-Rico, de Philippijnen. De goede ambtenaren nam men over tot véél hooger tractement, de industrie werd, dank zij energie en grootkapitaal enorm ontwikkeld even als de landbouw. Wat kan Suriname meer verlangen?

De Heer Kleerekooper heeft een referendum der inwoners bepleit, doch hoe zal men dat met die boschnegers en Arowaken klaar spelen? Kiesvereeningen en Commissies — die behooren er toch bij? — stampen men zoomaar niet uit den grond!

Daar is nu allemaal geen tijd meer voor, wat wel jammer is, gegeven het belangwekkend schouwspel dat 't zoo opleveren, deze verkiezing in de wildernis. Iets anders is of de Heer Kleerekooper niet vergeet, dat 't hem nader is dan de rok!

Gaan de drukkende crisisbelastingen goed door werken op de gefortuineerde burgerij, dan zullen zij kiezers de nawerking in hun bescheiden portemonnaies ter dege gevoelen, waar tegenover bij verkoop, de belasting-druk belangrijk kon worden verlicht.

KOOPMAN.

Vreemdelingen in het Indische Leger.

De heer Kroon heeft mij, blijkens zijn „Ingezonden stuk” in het vorige nummer, niet geheel begrepen. Het zij mij vergund daarom mijne meening aan te vullen.

Ik heb niet gewezen op het aantal vreemdelingen in ons Indisch Leger met de bedoeling hen te „verguizen” maar om nadrukkelijk te wijzen op het daarin voor ons schuilend „nationaal gevaar”.

Ik erken volkomen hunne verdiensten, doch stelde de vraag: „Welke waarborgen heeft Nederlandsch-Indië, heeft Nederland, dat, in tijden van onlusten of gevaar, deze vreemdelingen hunne eigen nationaliteit zullen kunnen blijvend verloocheenen en zich met heel hun energie en hartstocht zullen kunnen blijven stellen in dienst van ons nationaal belang?”

Als antwoord op die vraag vermeldde ik het feit, dat in 1871 door den Koning machtiging werd verleend tot de werving van Japanners, doch dat het Indische Legerbestuur nimmer van die machtiging gebruik heeft gemaakt, omdat eenvoudig géén voorzorgsmaatregelen te nemen zijn!

Wanneer men de Koloniale Verslagen bestudeert, zal men ontwaren, dat het Indische Legerbestuur, sinds het uitbreken van den wereldbrand, geen vreemdelingen meer in dienst neemt. Daarmede dus het gevaar erkennend. Doch dan zal men tevens ontwaren,

dat het aantal vreemdelingen niet noemenswaard vermindert, omdat die menschen — hoewel hun een re-engagement geweigerd wordt — zonder verband blijven dóórdienen. Zij zijn blijkbaar onmisbaar!

En daarin schuilt m.i. de fout van het Indische Legerbestuur! Dat het n. l. niet bijtijds gezorgd heeft voor vervanging dezer vreemde elementen; dat het niet voldoende „kijk” heeft gehad op het „nationalisme”; dat het de oogen heeft gesloten voor de doodnuchtere feiten uit de geschiedenis.

Als ik, als Hollander, om den broede in vreemden krijgdsdienst ben, en Holland komt met die vreemde macht in oorlog, dan kan ik onmogelijk mijne vreemde plichten blijven vervullen! Dan komt mijn nationaliteitsgevoel daartegen in opstand en dan verbreek ik de betrekking (help dus mede aan desorganisatie aan dien vreemden kant) en keer ik terug naar en in dienst van mijn Vaderland! Dan help ik met alle mij ten dienste staande middelen mijn Vaderland.

Als iets bewezen is in deze ellendige tijden, dan is het toch zeker wel, dat alle mogelijke internationale instellingen als katholicisme, socialisme, vrijmetselarij e. d. het hebben moeten „afleggen” tegen „nationalisme”.

Eene speculatie derhalve op verloocheening van „nationalisme” is absoluut ongeoorloofd. En zeker door een Legerbestuur, door een lichaam, dat de meest kwetsbare formatie van een volk bestuurt!

De heer Kroon begrijpe mij dus goed: ik maak niemand verdacht, ik verguis niemand, ik erken een ieders verdiensten, maar..... ik heb tevens een open oog voor de nuchtere werkelijkheid en die leert mij, dat het hebben van „vreemdelingen” in een leger een nationaal gevaar kan worden, zoodra datzelfde leger in botsing komt met, of belangen moet verdedigen, die in strijd zijn met die van die vreemdelingen.

M. a. w. deze vreemdelingen behooren niet aan den dijk gezet te worden, zooals de heer Kroon mij verkeerdelijk begrijpt, maar die moeten op „behoorlijke” wijze vervangen worden door nationale werkkrachten, Hollanders of Inlanders. En die krachten zijn er! Zooveel men hebben wil! En als ze er niet zijn, dan had men ze al lang daartoe moeten opleiden!

Met volkomen erkenning van hunne verdiensten, had men dan, onder behoorlijke schadeloosstelling in geld of in het geven van een anderen werkring, die vreemdelingen bijtijds kunnen „bedanken”. En zal men een „nationaal” belang dienen, met dit alsnog met den meest mogelijken spoed te doen!

Dat hier inderdaad sprake is van een „nationaal” belang werd, beter dan door den heer Kroon, begrepen door den heer Van Witzenburg, hoofd-redacteur van de Provinciale Drentsche en Asser Courant. In zijn blad van 15 April mijn „Ingezonden” besprekende, geeft hij daarbij ontsellende cijfers uit het Koloniaal Verslag omtrent desertie van Inlandsche (Mohammedaansche) militairen in vreedstijd.

In 1914 aangenomen 4305 en gedeserteerd 488.

1915	2649	871.
1916	2375	829.

En deze journalist, die Indië door en door kent, die daar zijn beste levensjaren in het onderwijs, de vakbeweging en de journalistiek heeft doorgebracht, knoopt daaraan enkele beschouwingen vast, die van zoo ontzaggelijk groot nationaal belang zijn, dat „struisvogel-politiek” hier onverantwoordelijk zou zijn. Met terzijdestelling van vreemde gevoeligheidsjes, hebben we de feiten ernstig onder de oogen te zien.

Zooals bekend, is de Inlandsch-Mohammedaansche pers over het algemeen „Deutsch-freundlich”; meermalen vindt men er Gods zegen over de Duitsch-Turkse wapenen afgesmeekt!

„Met die Deutsche sympathie” — aldus de schrijver — heeft men dan ook terdege rekening te houden. Er wordt in Azië, hoofdzakelijk van uit Britsch-Indië, een beweging gaande gehouden tegen de Europeanen. Dat de Duitschers hiervan gebruik maken, is bekend. In het begin van den oorlog rekenden ze beslist op een actie in de Pundschap.

En waar in de toekomst te verwachten is, dat het opbruising nationalisme in Indië zich zal aanleunen aan het streven van Japan, daar mag men deze zaak niet over het hoofd zien.”

Tot zoover de heer v. W.

Er kunnen zich in Ned.-Indië mogelijkheden voordoen, internationale combinaties, die in zich sluiten een al of niet-samengaan met specifiek Duitsche belangen, direct of indirect. In geval van niet-samengaan met die specifieke belangen loopen wij de kans, dat onze „nationale” belangen daaraan opgeofferd worden en... dat b.v. het grootste gedeelte van het leger op slag deserteert. Omdat in die kwetsbare formatie bijna 10 pCt. van de Europeanen „Duitschers” zijn, die bovendien een groot aantal vertrouwensposten bezetten!

Die kans, die speculatie, is — van zuiver nationaal standpunt beschouwd — ongeoorloofd.

Wie dat gevaar onderschat, sluit de oogen voor de doodnuchtere feiten uit de tegenwoordige geschiedenis.

Den Haag, 21 April '18.

H. J. VERMEER.
Oud-Kapitein O. I. J.

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

HEILGYMNASTIEK en MASSAGE
Joh. MEBIUS. Scheveningen.
Badhuisweg 67. Telef. 5.1850.

N.V. „REFORM”
Directeur: E. BOERMA.
Telefoon 647 - GRONINGEN - St. Jansstraat II.
The first class Ladies and Gentlemen Tailoring.
Comm. Ven. Onderlinge Transport Mij.
POLMAN, HOELEN & Co.
KANTOOR: WEERDJESSTR. 83 ARNHEM TELEFOON INTERC. No. 945.
Verhuizingen onder garantie.
Bergplaats voor Inboedels.

R. Tregmborg & Co.
Hofleverantier
MODERNE MAGAZIJNEN VAN HEEREN- EN JONGENSKLEEDING, gemaakt en op maat.
Specialiteit Indische Uitrustingen
UNIFORMEN, GALAKLEEDING.
AMSTERDAM. { Leidschestraat 1e v. Swindenstraat Ferd. Bolstraat Nieuwendijk
ROTTERDAM. { Binnenweg Mariaplaats Botermarkt Damstraat
UTRECHT, LEIDEN, ZAANDAM.
DELFT. { 's-HERTOGENBOSCH. Markt Snellestraat
's-HERTOGENBOSCH. Middelburg, Langedelft
EINDHOVEN. Rechtestraat
MAASTRICHT, VENLO. Grootte Staat Vleeschstraat
Hoogfijne Maatzaken doch geen tailleursprijzen

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij
voorh. L. LANGE.
Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.
Lange Voorhout 86. 's-Gravenhage.
Prachtige Hollandsche HAVANA Sigaren van f 150.— tot f 500.— per Mille.
WASCANA Sigaren van f 100.— tot f 300.— per Mille.
NOG VOORRADIG: eene partij belegen 6 cents Sigaren.

Princesse Schouwburg.
N.V. HET HOFSTAD TOONEEL.
Dir. COR VAN DER LUGT MELSERT.
Zaterdag 27 en Zondag 28 April, 8.15 uur,
GOENA-GOENA
Vroolijk spel van een mysterievollen Indischen nacht, in drie bedrijven,
door HENRI VAN WERMESKERKEN, (Schrijver van Tropenadel).
Regie: COR VAN DER LUGT MELSERT.
Met optreden van: COR RUYLS, MIEN SCHMIDT CRANS, ANNIE FOLLERUD, JAN VAN EES, S. VAN HEES - v. AMSTEL (als gast), KOCTINALDI, C. DOMMELSHUIZEN en CEES LASEUR.
Speciale Indische Décors
van J. J. POUTSMA en M. A. V. D. LUGT MELSERT.

WONINGGIDS

PAUL F. DE HAAS & Co.

Assurantie - Hypotheek, c.a. - Administratiekantoor.
 Frederik Hendrikplein 34, 's-Gravenhage.
 Telef. SCHEV. 2056.
 ALLE INLICHTINGEN EN TOEZENDING GIDS KOSTELOOS.

Regulateurs Westminster Carillons

SPECIALAAL VOOR INDIË.
 ZENITH en WALTHAM HORLOGES
 in goud en zilver.
 Grootste sortering - Laagste prijzen
J. A. J. REMMERS, t/o de Oude Molstr.
 Molenstraat 35.....

Electrotechnisch en Werktuigkundig Bureau R. GEERAERTS-REUTER.

Tel. 8196. Prinsstraat 6a. Den Haag. Tel. 8196.
 LICHT- EN KRACHT-INSTALLATIES.
 Specialiteit: Machines voor 't luiden van klokken.
 Machines voor windvoorziening van Kerkorgels.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admisse examens H. B. S. en Gymnasium.
- Handwerklessen.
- Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.

- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd - of hulp in de huishouding.
- Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Iepaan 11.**
 Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.
 Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijnwijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
- Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
- S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
- IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informatie Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
- MAS-SAMSI, Leraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

* * Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,

door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.01; 50 ex. f 2.30,

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,

door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

* * Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma **MARTINUS NIJHOFF**, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West: **De Kolonie Suriname**, door **REMÁN IRÚS** (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
- II. **De Kolonie Curaçao**, door **M. VICTOR ZWIJSEN**, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás” te Curaçao. Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankieerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten
- No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
- No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

INRICHTING ONDERWIJS IN BOEKHOUDEN c. a. in drie tot zes maanden, met Testimonium.

J. C. ter BRUGGEN,
 BOREELSTRAAT 5 (lijn A)
 'S-GRAVENHAGE (Holland).

Mondeling en bovendien schriftelijk naar alle wereldeelen.
 Ruim drie duizend leerlingen, een voor een geleerd.
 Aanbevolen door de beste Indische familiën.

Den Haag, 17 Februari 1915.
 Colombusstraat 122.

Geachte Heer ter Bruggen,
 Het is mij zeer aangenaam U hiermede mijn hartelijken dank te betuigen voor het bij U genoten uitmuntend onderwijs in het theoretisch en practisch boekhouden en het daarna van U ontvangen testimonium.
 Uw methode waardeer ik ten zeerste, daar ze mij in betrekkelijk korten tijd en voor zoo weinig geld een duidelijk inzicht heeft gegeven in het Italiaansch Boekhouden.
 Ik zal dan ook niet nalaten Uwe lessen, waar mogelijk, aan te bevelen.
 In de hoop, dat dit schrijven moge bijdragen tot den bloei uwer nuttige inrichting, verblijf ik met de meeste hoogachting,
 Uw Dw. Dnr,
W. J. VAN GENT, O.-I. Ambtenaar met verlof.
 (Laatstelijk Administrateur 1e klasse b. h. Gouvernementspandhuis te Sidoardjo), Java.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van 15.- p. mnd of 150.- p. j. af.
 VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN

DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.
 AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
 VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

J. BRAND

Tailleur pour Dames.

Fourrures - Amazones

LA HAYE,
 26 Papestraat - Téléph. interc. 5599.

Fa. A. & B. SCHMEINK

Spuistraat 256 - AMSTERDAM - Telef. N. 200

Fabriek van Chirurgische Instrumenten.

Operatiemeubilair, Verplegingsartikelen.
 Kunstledematen, Bandages, enz.

HET CENTRUM

PARKSTRAAT 91a DEN HAAG.....

Lancia en Jackson Automobielen
 Garage, dag en nacht geopend.
 Reparatie-werkplaats.

Bijkantoor der gelijknamige firma te BATATIA

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

F^a Wed. TH. J. VAN ZUTPHEN
TELEFOON 1654 RIDDERSTRAAT 20

HAARLEM

Bewaarplaatsen voor Inboedels.
MEUBELMAKERS. BEHANGERS.

N.V. voorh. A. M. RANDOE - Haarlem.
COMPLETE
Woninginrichtingen en Betimmeringen

N.V. Electrotechnisch Ingenieur- en Installatiebureau
v/h B. L. VOGELS-DOLHAIN
's-Gravenhage.
ELECTRISCHE VERLICHTINGEN
ELECTRISCHE SCHELGELEIDINGEN
ELECTRISCHE UURWERKEN
ELECTRO-MOTOREN
TELEPHONEN
BLIKSEMAFLEIDERS
ORNAMENTEN
als: Kronen, Wandarmen, Pendants, enz.
IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN.
MONSTERZALEN:
1ste van den Boschstraat 10
hoek Juliana van Stolberglaan.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, v/h. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Régentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's GRAVENHAGE.
STEMMEN - VERHUREN - REPAREREEN

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuijststraat 332 (Duinoord), Den Haag.
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Manicure. Postiche d'Art. Face Massage.
COIFFEUR MODERNE
PIERRE MATVELD
voorh. E. LETITRE.
Parfumeries françaises et anglaises.
Articles de Toilette en tous genres.
Spécialité de la Maison
„LA SUBLIME” EUCAL RASPARFAIT.
Crème Venus. - Eau de Cologne Russe.
Eau de Cologne 1813.
Essences. Poudre de riz. Anti Moustique.
PASSAGE 13 - TELEPHOON 1606. - LA HAYE.

LEIDSCHESTR. 82 - AMSTERDAM
LEVENSVZERZEKERING
LUFRENTEN
ONGEVALLENVERZEKERING
COLLECTIEVE
ZIEKTEVERZEKERING
LEVENSVZERZEKERINGMAATSCHAPPY
DE NEDERLANDEN

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
Onze VOORJAARSARTIKELLEN zijn gereed.
Wij brengen een uitgebreide keuze in:
Blouses - Sportmantels - Kinderhoeden
Kinderjurken - Kindermantels
Zomercostumes
Stoffen.

DIEREN-
TUIN
Den Haag
Aangifte voor het Lidmaatschap
kan dagelijks geschieden ten kantore
Benoordenhout 2 en bij den Portier
aan het hoofdhek.
Invullingsbiljetten en voorwaarden
worden ook op verlangen toege-
zonden.
De contributie gaat in met de
maand, volgende op die van de
aangifte. Voorloopige toegangsbe-
wijzen worden dadelijk verstrekt.
Fraaie Tuin en Bloemen, Kassen, Vogelzalen, Aquarium,
Rosarium, Museum, Kinderspeelplaats met doorlopend toezicht,
Societeit, Concerten, Opera's, Tooneelvoorstellingen.

Eerste's Gravenhaagsche
Nacht Veiligheidsdienst
Met Premievrije
Polis tegen inbraak
bij
Nieuwe Eerste
Nederlandsche
Oudste
Inrichting van dien
aard te
's-Gravenhage.
Directie:
L. J. L. SCHAS,
Oud-Kap. der Gren.
C. P. KOENE,
Oud-Kapt. d. Infant.
Kantoor: Hooge Nieuwstraat 26. Tel. 3169.
Leden van „De 's-Gravenhaagsche Contracten-
Vereeniging” genieten 5 pCt. korting.

W. M. WEIJNE
DANS-INSTITUUT.
Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
'S-GRAVENHAGE.
Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.
J. P. WALD, Zadelmakers
GRONINGEN DEN HAAG
Alle Artikelen op het gebied van Paardensport.
HARNACHEMENTEN VOOR INDIË.

MAGAZIJN VAN
Heerenhoeden en Pelterijen,
EDUARD PELGER,
Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

Verhuizen - Meubels bewaren
E. J. VAN SCHAICK
Boothstraat Utrecht

Holland-Canada Hypotheekbank, 's-Gravenhage
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.
5 pCt. PANDBRIEVEN
tegen beurskoers. Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim f 17.000.000.—.